

ČAS RADOSTI

Vianočné piesne a koledy

Výber a hudobné úpravy pre spev a detské hudobné nástroje

BOŽENA BALCÁROVÁ

**Súzvuk
Prešov 2008**

Božena Balcárová

ČAS RADOSTI

Recenzenti: PaedDr. Anna Derevjaníková, PhD.

Mgr. Martin Dzurilla

Vydal: Prešovský hudobný spolok *Súzvuk*

Vydanie: 1., 2008

Tlač: Polypress Levoča, spol. s.r.o.

© Božena Balcárová

ISBN: 978-80-89188-21-5

Predhovor

Milý čitateľ a milovník hudby,

máš pred sebou publikáciu, ktorá sa na prvý pohľad podobá mnohým tohto druhu, ktoré vyšli po roku 1989. Vianočné piesne a koledy zaplavujú trh, znejú z médií, často aj na miestach, na ktorých by sme to neočakávali. Čaro Vianoc, to nie sú len trblietky na vianočnom stromčeku. Je to predovšetkým posolstvo Vianoc, ktoré sa nedá ničím zameniť ani nahradiť. Piesne a koledy sú jedným z mnohých spôsobov vyjadrenia človeka, ktorý vo Vianociach vidí nádej pre seba aj pre celé ľudstvo. Jej zrod sa odohral v jednu tajomnú noc v Betlehemskej maštal'ke pred viac ako dvetisíc rokmi. Tá nádej je prítomná aj dnes. Aj tvorcovia vianočných piesní originálnym spôsobom pretavili radosť z poznania v podobe hudby a slova. Mnohé z nich sú aj dnes súčasťou kresťanskej liturgie vo vianočnom období. Niektoré sa dostali aj do učebných osnov hudobnej výchovy v materských a základných školách. Uvedené dôvody, ako aj celý rad ďalších ma utvrdili v presvedčení, že by bolo možno vhodné pripraviť piesne takým spôsobom, aby bol využitý široký kreatívny potenciál detí, ako aj potenciál tých, ktorým boli zverené - učiteľkám v materských školách, učiteľom hudobnej a náboženskej výchovy v základných školách, kňazom, katechétom a všetkým tým, ktorí pracujú s deťmi a mládežou.

Publikácia má dve časti, ktoré však úzko korešpondujú. Prvá časť je orientovaná teoreticko-metodicky, časť druhá obsahuje konkrétny hudobný materiál. V teoreticko-metodickej časti sa venujem problematike inštrumentálnych činností vo vzťahu k dieťaťu a úrovni jeho hudobných zručností a schopností, ako aj možností ďalšieho rozvíjania jeho hudobnosti. Je preto dôležité všimnúť si aj vývinové špecifiká (psychické aj fyziologické), ktoré v procese inštrumentálnej (nástrojovej) a vokálnej (spevákovej) produkcie zohrávajú dôležitú úlohu. Ich poznanie umožní dospelému človeku aplikovať také formy a metódy práce, ktoré vedú k úspešnej hudobnej sebarealizácii dieťaťa. Ich neznalosť môže viesť naopak k zlyhaniu detí, prípadne k strate záujmu, alebo často až k diletantskej hudobnej produkcii, ktorá už nemá nič spoločné s estetickým zážitkom. Druhá časť už obsahuje najprv notový materiál všetkých piesní s akordmi a potom jednotlivé hudobné úpravy pre spev a detské hudobné nástroje v podobe partitúr. Jednotlivé úpravy sú zaradené podľa technickej náročnosti, preto sú niektoré piesne aj v troch rôznych verziách. Na koniec publikácie som zaradila piesne, ktoré sú z hľadiska spevu technicky náročnejšie, ale hudobne rozvinuté deti (pokiaľ majú väčší hlasový rozsah) ich pri správnom vedení zvládnu.

Milý čitateľ, nech je pre teba táto publikácia len štartovacou čiarou, za ktorou sa rozbehne tvoj vlastný tvorivý potenciál, ktorý tieto hudobné úpravy môže dotvoriť, alebo vytvor úplne nové. Podstatné je, aby bola, za každých okolností, prítomná radosť zo spevu, z hry na hudobných nástrojoch a ďalších tvorivých prejavov u všetkých zúčastnených. V tomto úsilí prajem všetkým veľa zdaru, pohody a nech sa čas radosti stane skutočným a prenikne do všetkých srdiec.

autorka

OBSAH

Predhovor.....	3
Register symbolov.....	6
Skratky a vysvetlivky.....	8
 I. ČASŤ.....	 9
1. Človek a hudba.....	9
1.1 Pohľad do histórie detských hudobných nástrojov.....	9
 2. Stručná charakteristika detských hudobných nástrojov.....	 11
2.1 Rozdelenie a vlastnosti detských hudobných nástrojov.....	11
2.1.2 Námety pre zhotovenie niektorých hudobných nástrojov.....	17
 3. Upravme si pesničku.....	 18
3.1 Elementárne zásady tvorenia inštrumentálneho sprievodu k piesni (Úpravy určené pre deti predškolského veku a prvej etapy detí mladšieho školského veku.).....	19
3.2 Malí muzikanti (Metodický postup osvojovania inštrumentálneho sprievodu.).....	21
 4. Elementárne zásady tvorenia inštrumentálneho sprievodu k piesni (Spôsob úprav pre deti obdobia mladšieho školského veku – 3. – 4. ročník ZŠ).....	 23
4.1 Hráme podľa nôt (Metodický postup osvojovania inštrumentálneho sprievodu).....	24
 Poznámky k použitiu publikácie.....	 25

II. ČASŤ

Vianočné piesne a koledy – notový materiál piesní s akordmi.....	27
Úpravy piesní (partitúry) pre spev a súbor detských hudobných nástrojov vhodné pre staršie deti v materskej škole a žiakov v 1. a 2. ročníku základnej školy.....	55
Úpravy piesní (partitúry) pre spev a súbor detských hudobných nástrojov vhodné pre žiakov v 3. a 4. ročníku ZŠ.....	71
Úpravy piesní (partitúry) pre spev a súbor detských hudobných nástrojov pre hudobne vyspelejších žiakov na 1. stupni ZŠ.....	90
Abecedný zoznam piesní.....	107
Literatúra.....	108

Register symbolov

Súbor detských hudobných nástrojov

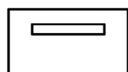
Rytmické hudobné nástroje:

paličky (drievka, claves);

Plč.

drevený blok (plochý, rúrkový);

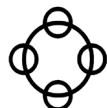
D.blk.

bubienok (malý bubon);

Bk.

tamburína;

Tamb.

činely (detské);

Čin.d.

prstové činelky;

P.čin.

pandeiro (sistrum);

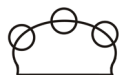
Pnd.

triangel (s kovovou paličkou);

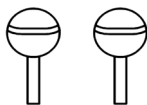

Trgl.

rolničky;

Rol.

zvonček (s kovovou paličkou);		Zk.
kastanety (detské);		Kast.
chrastidlo (rumba-gule, marakas, reco-reco);		Chr.
tympany (detské); (jediný rytmický laditeľný hudobný nástroj)		Tymp.

Melodické hudobné nástroje:

Znejúci rozsah:

metalofón sopránový;	MS	c2 - f3
metalofón altový;	MA	c1 - a2
metalofón basový;	MB	c - a1
xylofón sopránový;	XS	c2 - f3
xylofón altový;	XA	c1 - a2
xylofón basový;	XB	c - a1
zvonkohra sopránová;	ZS	c3 - a4
zvonkohra altová.	ZA	c2 - a3

Strunové hudobné nástroje:

Viola;	Vla.
Violoncello.	Vcl

Dychové hudobné nástroje:

zobcová flauta sopránová;	ZFS
zobcová flauta altová;	ZFA
ústna klávesová harmonika.	Ha

Znejúci rozsah:

c2 - d4

Skratky a vysvetlivky

N - nápev

T - text

P - preklad

Orig. in. – originál v ...

8. – hrať o oktávu vyššie

Anonym – autor nie je známy

Ostináto – pravidelne sa opakujúci rytmický, alebo rytmicko melodický úsek, obvykle jednotaktový alebo dvojtaktový

= notácia hry tremolo – zvláštna technika hry – hra vo veľmi rýchlom tempe (napr: trasenie roľničkami, tamburínou)

1. Človek a hudba

Hudba je všade okolo nás. Hudba človeka zasahuje, ovplyvňuje jeho správanie, city, nálady, ale aj myslenie, či poznávanie. Súčasne sa kontakty človeka s hudbou stávajú nezameniteľným a jedinečným zdrojom hudobných skúseností. Je tomu tak aj v živote dieťaťa. Čím viac kvalitných hudobných podnetov prijíma, vníma a prežíva, tým sa vytvára väčší predpoklad aj k jeho hudobnej sebarealizácii v špecifických hudobných činnostiach. Jedine ich prostredníctvom sa môžu u dieťaťa rozvíjať hudobné zručnosti a schopnosti. Už od narodenia vníma hudbu prirodzeným spôsobom, neskôr sa aj hudobne realizuje spevom, ktorý spája s pohybom. Pokúša sa o prvé inštrumentálne prejavy, keď spoznáva úžasný zvuk dvoch pokrievok z hrncov, či zvuk úderu varechy o čokoľvek. Do éteru sa z médií šíri hudba rôznej proveniencie, dieťa ju vníma, špecifickým spôsobom aj prežíva. Diane okolo seba dramatizuje, napodobňuje, stotožňuje sa s rolou, do ktorej vstupuje, často sa hrá najmä „na speváka“. Toto všetko sú hudobné skúsenosti, ktoré majú nesmierny význam pre ďalšie kontakty človeka s hudbou. Ďalšie skúsenosti, ale predovšetkým hudobné zručnosti a schopnosti sa môžu rozvíjať len prostredníctvom hudobných činností. Hudobná pedagogika ich pomenúva nasledovne:

- * vokálne (spevacke) činnosti
- * inštrumentálne činnosti (hra na hudobných nástrojoch)
- * hudobno-pohybové činnosti
- * receptívna hudobná výchova (počúvanie hudby)
- * hudobno-dramatické činnosti

V tejto publikácii sa budeme orientovať na spojenie vokálnej a inštrumentálnej činnosti. Pod hrou na hudobnom nástroji nebudeme mať na mysli hru na tzv. klasických nástrojoch ako napr: klavír, husle, akordeón a pod. Pôjde nám o hru na detských hudobných nástrojoch, ktorá je jedným z ďalších prostriedkov, ktorý umožňuje rozvoj hudobných schopností, predovšetkým rytmického cítenia, ale aj hudobnej pamäti, predstavy a myslenia, podporuje upevňovanie tonálneho a harmonického cítenia.

1.1 Pohľad do histórie detských hudobných nástrojov

Aj hudobné nástroje majú svoju históriu, prešli rôznym vývojom, ale človeka sprevádzajú od pradávnych čias. Význam hry na hudobných nástrojoch v živote dieťaťa zdôrazňoval už J. A. Komenský v diele Informatorium školy mateřské. Pod komplexným ponímaním hudobnej výchovy chápe spojenie deklamácie a spevu, hry na hudobných nástrojoch, hudobné vnímanie a pohyb. Podobne chápaný systém hudobnej výchovy nachádzame aj u J. Dalcroza, neskôr aj v počinoch pri tvorbe hudobno-výchovných systémov v rôznych krajinách Európy, ktoré sú charakteristické pre ten ktorý národ a ich jadro tvoria špecifiká národných piesní (Kodály, Wiliems, Kabalevskij). Zároveň sa hudobní pedagógovia pokúšali vytvoriť také hudobné nástroje, ktoré by boli určené pre širokú populáciu detí, nástroje, ktoré by umožňovali rýchle zvládnutie techniky hry, ale zároveň, aby tvorili funkčný predpoklad na upevňovanie sluchovej predstavy výšky tónov. V roku 1910 zostrojil Jaroslav Bradáč notofón ako zvukovú tabuľu, podobnú zvonkohre.

Neskôr, v roku 1920, Antonín Hromádka zostrojil malý cimbal ladený v D-dur. Veľký zlom však zaznamenávame vznikom diela nemeckého hudobného skladateľa a pedagóga Carla Orffa (1895 - 1982) „Schulwerk“, ktorý sa často označuje aj ako Orffov inštrumentár, čím sa zužuje vlastný obsah diela. Spolu s nástrojárom K. Maedlerom vytvoril rôzne fúkacie a bicie hudobné nástroje pod názvom Orff – Instrumentarium a na ich použitie Orff skomponoval, spolu s G. Keetmanom, inštruktážne skladby. Jeho základnou myšlienkou je podporovať rozvoj hudobnosti žiakov, ich fantáziu, tvorivosť pri zdôrazňovaní významu osobnosti dieťaťa. Zvlášť tvorivosť považuje Orff aj za základný pedagogický princíp. V Nemecku vyšlo dielo najprv v rozpätí rokov 1930-35, po 2. svetovej vojne v rokoch 1950-1954 rozšírené v piatich dieloch pod názvom Orff-Schulwerk – Musik für Kinder. Východisko predstavujú riekanky a piesne, pohybujúce sa najprv v pentatonike, neskôr diatonicky. Riekanky a piesňový materiál rozšíril o rytmické a melodické cvičenia a o drobné inštrumentálne skladbičky. Orffov Schulwerk predstavuje návod na prepojenie hudobných činností, pričom vo vlastnom inštrumentálnom prejave detí ponecháva priestor na uplatnenie elementárnej detskej improvizácie. Hra na hudobných nástrojoch je spojená so spevom a pohybom, umožňuje dieťaťu hudbu „ohmatať“, hľadať, tvoriť, spoznávať tajomstvá jej výrazových prostriedkov. Rytmus považuje za hudobný praelement, spája ho s deklamáciou slov v rodnej reči a hneď aj s melódiou. Ako hudobný materiál používa tzv. elementárnu hudbu, pričom pod týmto pojmom nemá na mysli elementárny v zmysle primitívny, ale je to „pralátkové, začiatkové, primerané detskému chápaniu.“ Mnohí hudobní pedagógovia považujú Orffov Schulwerk za prvotnú školu hudobnosti detí. Súčasťou tohoto pedagogického diela sú aj hudobné nástroje, ktoré C. Orff rozdelil do troch základných skupín:

- * rytmické hudobné nástroje;
- * melodické hudobné nástroje;
- * strunové hudobné nástroje.

V staršej literatúre sa často označujú aj pojmom ľahkoovládateľné hudobné nástroje, čo z pedagogicko-psychologického hľadiska nie je najvhodnejší termín.

Pedagogické dielo C. Orffa sa rozšírilo po celom svete a zaznamenalo veľký úspech. V rokoch 1967-72 vzniká jeho česká adaptácia zásluhou hudobných skladateľov Petra Ebena a Ilju Hurníka Česká Orffova škola I. II. a III. diel. Z pôvodnej Orffovej školy prevzali len jej filozofiu a vytvorili školu s použitím českých riekaniek a piesní. V roku 1974 bolo ukončené jej praktické overovanie pod gestorstvom Katedry hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty Karlovej univerzity v Brandýse nad Labem a začala sa jej aplikácia najprv v základných a neskôr aj v materských školách.

2. Stručná charakteristika detských hudobných nástrojov

Je potrebné opäť zdôrazniť, že hudobná literatúra neuvádza pre tieto hudobné nástroje jednotný pojem. Sú pomenované ako Orffov schulwerk, ľahkoovládateľné hudobné nástroje a aj ako detské hudobné nástroje, či súbor detských hudobných nástrojov. Podstata však nie je v pojme, ale vo význame a ich využití. Sú to hudobné nástroje, ktoré sú určené pre inštrumentálne aktivity detí, sú to nástroje, s ktorými prichádzajú (alebo by mali prichádzať) do kontaktu už v materskej škole, kde pri hre nadobúdajú nielen elementárne technické zručnosti, ale začínajú si uvedomovať aj ich zvukový charakter a vlastnosti. Tieto hudobné nástroje (aspoň niektoré) dnes nájdeme v školách, pri práci s deťmi na besiedkach, na detských omšiach, či v letných táboroch.

2.1 Rozdelenie a vlastnosti detských hudobných nástrojov

Pri charakteristike inštrumentálnych činností, pri aplikácii metodických postupov, je pre jedinca, ktorý túto činnosť s deťmi koordinuje, dobré ovládať nielen rozdelenie hudobných nástrojov, ale aj ich vlastnosti. Súbor detských hudobných nástrojov tvoria štyri nástrojové skupiny:

- * rytmické hudobné nástroje;
- * melodické hudobné nástroje;
- * strunové hudobné nástroje;
- * dychové hudobné nástroje.

Skupina dychových hudobných nástrojov bola pridaná v poslednej tretine 20. storočia. Patria do nej zobcové flauty a detské fúkacie klávesové harmoniky. Kvôli prehľadnosti pri delení hudobných nástrojov v jednotlivých nástrojových skupinách uvádzam ustálené poradie:

- pomenovanie hudobného nástroja,
- jeho skratku, vyjadrenú súborom hlások ,
- grafické zobrazenie značky, ktorá sa používa v partitúrach pri úprave piesní pred notovou osnovou,
- pri melodických hudobných nástrojoch je uvedený aj znejúci rozsah.

Pri delení detských hudobných nástrojov R. Sieber (In: F. Sedlák, 1985) zaradil do skupiny strunových nástrojov violu a violoncello. V pôvodnom Orffovom inštrumentári to bola tenorová fidula a viola da gamba na hru tzv. gajdošskej kvinty, teda prvého a piateho stupňa príslušnej tóniny – bourdonový sprievod. Túto funkciu môžu splniť aj husle, a to už hrou žiaka v prípravnom ročníku základnej umeleckej školy. Pri úprave piesne môže učiteľ využiť hru po prázdnych strunách, čo znamená, že hráč ťahá sláčik po strunách bez požitia prstov. Napr. v tónine G-dur sa vytvorí bourdonový sprievod hrou na strunách G a D, v D-dur na strunách D a A. Neskôr môžu husle vhodne doplniť inštrumentálny sprievod k piesni. Je to nástroj melodický, s prirodzeným

ladením v kvintách (struny G,D,A,E) a je najbližší detskému hlasu. V materskej škole je ich použitie možné len v prípade, že na sláčikovom hudobnom nástroji hrá učiteľka. Dychové hudobné nástroje predstavujú doplnkovú skupinu hudobných nástrojov. Majú pekný a príjemný tón, veľa detí sa učí hrať najmä na zobcových flautách, v jednoduchej úprave dokážu zahrať sprievodný part, a tak obohatiť celý inštrumentálny sprievod.

Každý hudobný nástroj je špecifický z hľadiska svojej konštrukcie aj z hľadiska spôsobu hry. Poznanie týchto vlastností nám umožňuje nielen zodpovedajúci výber hudobných nástrojov pri úprave piesne, ale tieto vlastnosti zároveň určujú, akým spôsobom sa majú deti naučiť ovládať jednotlivé hudobné nástroje, akým spôsobom si majú osvojiť techniku hry. Bez ohľadu na druh hudobného nástroja, nositeľom zvuku (nástroje rytmické) a nositeľom tónu (nástroje melodické) je vždy rezonančný priestor, ktorý umožňuje šírenie zvukových vln. Niektoré ho majú daný už svojou konštrukciou, napr. dutý korpus (telo) sláčikových nástrojov, gitary, na iných sa vytvára umelo, spôsobom hry. Dôležité teda je, aby sa ich deti naučili správne držať, ovládať, teda aby si osvojili správnu techniku hry. Zvládanie techniky hry deťmi v materských školách je náročnou úlohou aj pre učiteľa. Je to obdobie, keď sa jemná motorika rúk a prstov len začína utvárať a je silne ovplyvňovaná individuálnymi zvláštnosťami fyziologického, ale aj psychického vývinu každého dieťaťa. Táto skutočnosť však nie je prekážkou toho, aby si deti hru na niektorých rytmických a melodických nástrojoch nemohli osvojiť. Východiskom je vždy pohyb a súčasne základný a prirodzený prostriedok rytmizácie – hra na tele. Dieťaťu umožní rytmus prežiť, stotožniť sa s ním, a potom aj „preniesť“ na konkrétny hudobný nástroj.

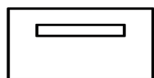
K základným formám hry na tele zaraďujeme (súčasne uvádzame aj partitúrovú značku): tlieskanie (TL), plieskanie (PL), dupanie (Dp) a lúskanie (Ls). Uvedené formy pohybu sa však nemusia realizovať tzv. plošne (tlieskanie pred sebou, plieskanie o stehná, či dupanie špičkami nôh). Je možné využiť rytmizáciu aj v priestore napr: tlieskanie vpravo, vľavo, nad hlavou, dolu, plieskanie o ramená, na boky, dupanie celou nohou, striedaním nôh a pod. Lúskanie ako prostriedok rytmizácie je vhodné realizovať neskôr (po 8. roku života dieťaťa), pretože je tento pohyb z fyziologického hľadiska náročný a súvisí s fyziológiou vývinu ruky.

Za každých okolností vedíme deti k tomu, že každý hudobný prejav má byť kultivovaný, a teda aj akusticky únosný. Pri väčšom počte detí je preto vhodné napr: tlieskanie realizovať úderom jednej ruky na chrbát druhej ruky. Zvuk je tlmenejší, deti nebudú tlieskať veľkou silou, než je tomu pri tlieskaní do dlaní, pri ktorom sa spontánne snažia vydať čo najsilnejší zvuk.

Rytmické hudobné nástroje

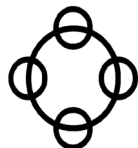
Paličky - sú zhotovené z tvrdého dreva a zvuk sa vyludzuje úderom paličky o paličku, teda je to párový hudobný nástroj. Deti predškolského veku ich držia pevne v dlaniach rúk, čím sa pri hre nedosahuje požadovaný zvuk, pretože chýba rezonančný priestor. Rezanančný priestor sa vytvorí tak, že jedna palička je fixovaná v jednej ruke takým spôsobom, že dlaň sa jej nedotýka, ale paličku voľne „zvierajú“ len prsty. Medzi dlaňou a paličkou sa vytvorí dutina, ktorá umožní prenos kvalitnejšieho zvuku do priestoru pri údere druhej paličky. Druhá palička sa drží voľne prstami a kmitavým, pružným pohybom udiera o paličku fixovanú. Z hľadiska dĺžky trvania zvuku po údere paličiek je tento zvuk zanikajúci, to znamená, že nedoznieva. Preto sa pri tvorení inštrumentálneho sprievodu, v notovom parte (zápise), ktorý hrajú paličky, používajú krátke hodnoty nôt – noty osminové a štvrté.

Drevený blok - môže mať tri podoby: drevená tehlička, ktorá je dutá, dutá drevená rúrka alebo ako dve drevené tehličky s rukoväťou, ktoré hrajú úderom proti sebe, podobne ako činely. Prvé dve podoby majú rezonančný priestor vytvorený vlastnou konštrukciou. Hrá sa na ne paličkou s dreveným, guľatým zakončením, pružným úderom o tehličku, alebo rúrku. Aj tento hudobný nástroj má zanikajúci zvuk, notuje sa krátkymi hodnotami – osminovými a štvrtovými.

Bubienok (malý bubon) - je dutý, kruhový hudobný nástroj, ktorého telo je z dreva alebo plastu. Na jednej strane je potiahnutý napnutou koženou alebo umelohmotnou blanou. Hrá sa pružným úderom do stredu blany paličkou s filcovým zakončením. Bubienok môže byť položený na lavici blanou nahor, alebo ho žiak drží v jednej ruke zvisle, lakťom sa opiera o lavicu a úder paličky je z boku. Keďže je zvuk zanikajúci, notuje sa krátkymi hodnotami – štvrtovými, osminovými.

Tamburína - je analógiou bubienka s tým rozdielom, že po obvode jej tela sú umiestnené dvojice kovových krúžkov - plieškov na voľnej osi, čo pri údere, alebo inom pohybe, umožňuje vytvoriť dutý a paralelne „cinkavo – zvonivý“ zvuk. Technika hry je rôzna, variabilná, prípadne aj s možnosťou jej kombinácie vo vnútri tej istej piesne: úder paličkou s filcovým zakončením na obvod blany z dôvodu rozozvučania všetkých plieškov, úder prstami jednej ruky na obvod tamburíny, alebo sa tamburína drží v jednej ruke, zvesenej pozdĺž tela a udiera sa o stehno, alebo sa zvolí hra tremolo, pri ktorej nie je prítomný dutý zvuk, ktorý vzniká úderom paličky alebo o nohu. Tento spôsob umožní zdôraznenie zvonivej stránky zvuku. Tamburína sa drží v jednej ruke pred sebou, približne vo výške hlavy a ruka kmitá vo vzduchu. Tento spôsob je technicky náročnejší a vyžaduje si aj dlhší cvik zvlášť, ak má tremolo trvať aj niekoľko dôb za sebou, notuje sa rôznymi hodnotami. Pri hre úderom paličky alebo prstov je zvuk zanikajúci, využívajú sa kratšie hodnoty – osminové, štvrtové.

Činely (detské) - sú menšie, než činely, ktoré sa používajú v symfonickom alebo dychovom orchestri. Je to párový hudobný nástroj, ktorý tvoria dva, dovnútra preliačené kovové tanieriky, ktoré majú na vydutej strane remienkové slučky. Ruky sa do nich navlečú, remienky obopínajú zápästie a prsty pevne držia koniec slučky v strede činelov, ktoré hrajú úderom o seba. V prípade, že je úder „tupý“, to znamená, že sa tanierie od seba neodrazia, zvuk ihneď zanikne a stráca sa charakteristický zvuk tohto hudobného nástroja. Rezančný priestor sa vytvorí osvojením techniky hry tromi spôsobmi: činely narazia do seba a hneď nasleduje ich odťah do strán, odťah do strán smerom nahor (nad úroveň hlavy), odťah do strán smerom nadol (asi na úroveň bedier). Nie vždy sa pri hre využíva celý pár činelov. Iný spôsob je vtedy, keď sa hrá len na jednom

tanieri takým spôsobom, že sa činel drží za remienok v jednej ruke, čím sa dosiahne, že voľne visí. Druhá ruka pružne udiera o kraj obvodu činela paličkou s gumeným zakončením. V prípade, že je výnimočne potrebné vytvoriť špecificky kovový zvuk, môže sa použiť kovová palička z triangu. Tento hudobný nástroj je s doznievajúcim zvukom, dĺžka ktorého závisí aj od intenzity úderu. Pre túto vlastnosť je potrebné jeho citlivé zaradenie do nástrojového zoskupenia, pretože nie je vhodný ku každej piesni. Krátke hodnoty sa v notovaní používajú len ojedinele, častejšie sú hodnoty dlhšie – polové noty (v 2/4 takte), celé noty (4/4 takte), alebo noty, najčastejšie spojené ligatúrou cez takty, čím sa dosiahne znenie počas niekoľkých taktov pri jednom údere.

Prstové činelky - sú podobné, ale podstatne menšie, s priemerom činela asi 6 centimetrov. Ich zvuk je podstatne slabší, ani kovový materiál, z ktorého sú zhotovené nie je taký tvrdý, ako u detských činelov. Namiesto remienkov sú slučky z gummy, s menším priemerom, ktorý postačuje na navlečenie prsta (najčastejšie prostredníka). Tanieriky takto ležia v dlaniach a úderom o seba, analogickým pohybom ako pri tleskaní, sa zvuk dostáva do priestoru. Prstové činelky sa môžu držať aj končekmi prstov za gumičku a udierajú nárazom o seba. Pri tomto hudobnom nástroji postačí minimálny odťah do strán. Z dôvodu ich slabšieho zvuku, ktorý pripomína skôr cinkanie, sa v notovom zápise používajú krátke hodnoty – osminové a štvrté.

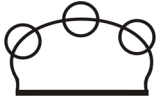

Pandeiro - je úzka drevená alebo plastová „doštička“, na ktorej sú, v hornej časti, upevnené dve až tri dvojice kovových plieškov na pohyblivej osi a dolná časť je zúžená ako rukoväť, ktorá sa drží v jednej ruke a hornou časťou nástroja sa hrá úderom o dlaň druhej ruky. Vzniká podobný zvuk ako pri hre na tamburínu, ale bez dutého úderu. Pre zanikajúci zvuk sa v notácii používajú krátke hodnoty – osminové a štvrté.

Triangel - má podobu kovového trojuholníka, ktorý je na jednej hrane otvorený (strany nie sú spojené). Vyrába sa v troch veľkostiach, pričom sa výška tónu znižuje zväčšením veľkosti. Čím je triangel väčší, tým je jeho tón nižší. V symfonickom orchestri sa v notovom parte bicích hudobných nástrojov triangel notuje obyčajne notou „e 2“, čo však nie je podstatné pre skupinu rytmických detských hudobných nástrojov. Na jednom z rohov trojuholníka triangu je šnúrka, ktorá sa drží v prstoch, alebo je zavesená na prste jednej ruky a hrá sa úderom druhej ruky o základňu alebo bočnú stranu trojuholníka kovovou paličkou. Zvuk triangu je dlho doznievajúci, je prenikavý, a preto tento hudobný nástroj nie je vhodný pre všetky piesne. Pre túto vlastnosť je vhodné používať dlhé notové hodnoty, často presahujúce aj niekoľko taktov, čo sa v notovom zápise vyjadří spojením nôt ligatúrou. Sú však typy piesní, keď je možné hrať aj kratšie hodnoty, zvlášť štvrté, ale v takom prípade triangel nehrá počas celej piesne, ale len v niekoľkých taktov, ktoré nenasledujú za sebou. Aby zvuk neznel ďalej, po zahraní príslušného taktu sa zvuk stlmí chytením triangu

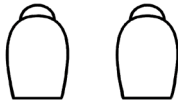
rukou, ktorá drží kovovú paličku.

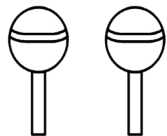
Rolničky - sú duté kovové guľičky s malými otvormi, v ktorých sú drobné guľôčky. Vydávajú zvonivý zvuk a na jednom nástroji je ich niekoľko kusov súčasne. Môžu byť zavesené na pevnom drôte v tvare polkruhu, ktorý je spojený drevenou rúčkou, alebo sú upevnené v drevenej konštrukcii. Rolničky sa držia v jednej ruke a hrajú úderom o dlaň druhej ruky podobne, ako pandeiro. Častá je aj hra tremolo. V notácii sa používajú krátke rytmické hodnoty, pre tremolo hodnoty dlhšie, než je nota osminová.

Zvonček - je upevnený na drevenej rúčke a má podobu hríba. Na rozdiel od klasického zvonu, ktorý sa rozozvučí kyvadlovým úderom „srdca“ o vnútorný obvod, sa na zvonček hrá úderom kovovej tyčinky o jeho vonkajší plášť. V notácii je možné použiť kratšie, ale aj dlhšie rytmické hodnoty, ale pri úprave piesní je potrebné zaradiť ho citlivo tak, aby umocnil ich charakter.

Kastanety (detské) - sa v súčasnosti vyrábajú z tvrdého plastu. Sú to dva kruhy, dovnútra mierne preliačené a v jednom bode spojené pevnou gumou. Držia sa medzi palcom a ukazovákom jednej ruky a zvuk vyludzujú úderom o seba. Ich zvuk je zanikajúci a notujú sa krátkymi hodnotami. Originálne kastanety sú známe už z obdobia staroveku, ich používanie sa šírilo (A. Modr, 1954, st. 172) od arabských Maurov do Španielska, neskôr do latinskej Ameriky a v strednej Európe sa používajú od 16. storočia. Technika hry je náročná, pretože dvojica drevených „misiek“ je voľne spojená šnúrkou a hra si vyžaduje veľkú zručnosť. V symfonickom orchestri sa používajú kastanety, ktoré sú ukotvené na konci dreveného držadla.

Chrastidlo (rumba gule, marakas) - je párový rytmický nástroj. Sú to duté gule, pevne spojené s rúčkou, zhotovené z dreva, alebo tenšieho plastu a sú naplnené drobnými guľôčkami alebo kamienkami. Technika hry je rôzna, ale v mladšom školskom veku postačí hra jednou guľou o dlaň druhej ruky. Pokiaľ je v podmienkach inštrumentálnych prejavov detí motorika ruky koordinovanejšia, môže sa hrať originálnym spôsobom, teda vlnivým pohybom oboch rúk. V notácii sa používajú krátke hodnoty.

Tympany (detské) - sú zmenšenou podobou tympanov, ktoré sa používajú v súčasnej podobe v symfonickom orchestri od konca 19. storočia. Je to jediný laditeľný rytmický hudobný nástroj v súbore detských hudobných nástrojov. Tympan s väčším priemerom má hlbší tón, tympan s menším priemerom má tón vyšší. Pre potreby hry žiakov v období mladšieho školského veku je optimálne ladenie v kvintách (napr. malé „c“ a malé „g“) a notácia melódie sa zapisuje v basovom kľúči. Blana z kože alebo špeciálneho plastu sa napína centrálnou jednou skrutkou na boku. Veľké tympany (nazývané aj kotly) majú ladenie riešené prostredníctvom pedálu.

Pri hre na tomto hudobnom nástroji hráč stojí, pretože tympany sú na nôžkach. Aby sa dosiahol zvučnejší tón, je spodná strana otvorená, teda bez blany. Hrá sa paličkami rôznych typov. Pre potreby inštrumentálnych činností v materskej škole a na 1. stupni základnej školy sa používajú paličky s filcovým zakončením, ale zmenu charakteru tónu je možné dosiahnuť aj hrou s drevenými paličkami, paličkami s gumeným zakončením, alebo položením filcovej podložky na blanu, čím sa dosiahne tlmený tón – sordino. V notácii sa používajú krátke hodnoty – noty štvrt'ové a osminové, alebo hodnoty dlhšie (polová, celá nota) v prípade, že sa použije hra tremolo. Tremolo znamená hru dvomi paličkami, ktoré sa vo veľmi rýchлом tempe striedajú v úderoch, a to buď na jednom tympane, alebo striedavo tak, že jedna palička udiera na jeden a druhá na druhý tympan. Táto technika hry je však ešte pre žiakov náročná.

Melodické hudobné nástroje

Melodické hudobné nástroje – metalofóny, xylofóny a zvonkohry sú konštruované na identickom princípe. Rezonančný priestor sa tvorí v ich tele, ktoré je v podobe dutého dreveného podstavca a zužuje sa smerom zľava doprava. Na jeho vrchnej strane sú umiestnené kovové alebo drevené kamene – tóny. Kamene sú snímateľné, čo má veľkú výhodu pri hre, najmä v etape spontánnych inštrumentálnych činností, pretože je možné ponechať len tie, na ktorých dieťa bude hrať. Na všetky melodické nástroje sa hrá paličkami spôsobom, aký je známy z hry na cimbale. Palička sa drží v prstoch ruky uvoľnene a udiera na kameň takým spôsobom, že okamžite po údere palička kameň opustí, teda urobí odťah. Dráha, ktorú vykonáva následne po opustení kameňa, vytvorí rezonančný priestor, v ktorom tón doznieva. Pokiaľ by po údere ostala palička na kameni, dostaví sa opačný, neželaný efekt – tón ihneď zanikne, „zadusí sa“. Pre vytvorenie kultivovaného tónu je dôležité, aby bol pohyb ruky prirodzený. Dosiahne sa to tak, že nástroj má siahať hráčovi asi do výšky jeho pása. Deti majú melodické hudobné nástroje pred sebou, širšou stranou po ich ľavej ruke a pri hre stoja. Pokiaľ hrajú súvislo dlhší čas, potom je vhodnejšie, ak pri hre sedia. Princíp techniky hry sa zachová, ak sa hudobný nástroj umiestni na stoličku pred hráča. Pre všetky nástroje sa používa notácia v jednočiarkovej, prípadne dvojčiarkovej oktáve v husľovom kľúči, s rôznym zápisom dĺžky, najmä však v notách osminových, štvrt'ových a polových. Je vhodnejšie hrať v spodných oktávach jednotlivých nástrojov, pretože sú bližšie detskému hlasu.

Metalofón (sopránový, altový, basový) - sú melodické hudobné nástroje so základným ladením v C-dur. Na dutom drevenom podstavci sú umiestnené kovové doštičky – kamene, pričom každý z nich je naladený na konkrétnu výšku tónu. Zmena tóniny sa dosahuje ich výmenou (napr. kameň f za kameň fis v G-dur). Kamene sú vyrobené zo zliatin mäkkších kovov. Hrá sa paličkou s gumeným zakončením.

Xylofón (sopránový, altový, basový) - sú konštruované na tom istom princípe ako metalofóny. Rozdiel je v tom, že majú drevené kamene vyrobené z tvrdého dreva. Tón vzniká úderom paličky s gumeným zakončením alebo špeciálnym kladivkom. Aj tento hudobný nástroj má základné ladenie v C-dur, s možnosťou preladenia do iných tónin výmenou kameňov.

Zvonkohra (sopránová, altová) - vizuálne pripomínajú klaviatúru. Majú kovové biele a čierne kamene, usporiadané chromaticky (po poltónoch).podobajú sa klaviatúre. Zvonkohra má jasnejší tón než metalofóny a ten vzniká úderom paličky s dreveným zakončením. Aj zvonkohra má snímateľné kamene.

2.1.2 Námety pre zhotovenie niektorých hudobných nástrojov

Pri práci s deťmi rôzneho veku je úplne prirodzené, že sa hudobné nástroje postupne opotrebojú alebo zničia. To však neznamená, že sa nemôže ďalej muzikovať. Mnohé hudobné nástroje, predovšetkým rytmické, je možné nahradiť inými, vlastnoručne vyrobenými. Je pochopiteľné, že pri ich výrobe je potrebné zohľadniť vekové osobitosti detí, dodržať bezpečnosť pri práci, pracovať len s ekologicky neškodným materiálom. Príroda je nekonečným zdrojom prostriedkov, vhodného materiálu, ktorý môže predstavovať základ pre vlastnú „výrobu“ hudobných nástrojov, zdôrazňujeme, že najmä nástrojov rytmických. Vychádzky do prírody tak nemusia byť samoúčelné. Deti si môžu na lúke zaspievať, zahrať sa a zároveň sami hľadať prírodný materiál, skúšajú jeho zvukové vlastnosti a môžu ho potom použiť aj v spojení s detskými hudobnými nástrojmi. Táto činnosť im prinesie zábavu radosť, ale súčasne aj úžitok. Surovinu je potom potrebné očistiť, rôznym spôsobom upraviť tak, aby z nej bolo možné vlastnoručne vyrobiť hudobné nástroje. Dôležité je vrátiť sa k prirodzeným vlastnostiam produktov prírody, aby si ich deti všímali a uvedomili si možnosti ich využitia.

Drevený blok, ozvučné drievka: Pri potoku nazbierajú ploché kamienky rôznej veľkosti. Tie je potrebné umyť, dobre vysušiť a môžeme ich aj vymaľovať. Pár kamienkov držaných v každej ruke môže úderom o seba nahradiť drevený blok, či ozvučné drievka. Ich rôzna veľkosť vytvára odlišný zvuk. Pre malé deti, ktorých koordinácia rúk je ešte vo vývoji, môžeme kamienky nalepiť na dlaňovú časť rukavíc s odstrihnutými „prstami“ (to preto, aby im nebolo teplo). Deti vlastne tleskajú a kamienky udierajú o seba.

Drevené paličky nahradíme drievkami rôznej hrúbky a dĺžky. Treba ich však obrúsiť, aby boli hladké a pri hre bezpečné. Ich výhodou je, že takéto ozvučné paličky môže použiť súčasne viac detí, pretože majú výrazne slabší zvuk, než paličky originálne. Umožní tak rytmizáciu viacerým deťom, pri zachovaní únosného a estetického zvuku.

Rôzne chrastidlá: Môžeme použiť semienka šošovice, fazule zašité do vrecúška veľkosti, ktoré zodpovedá veľkosti ruky dieťaťa, alebo semienka maku, ryže, šošovice nasýpané do malej plastovej nádoby. Pre dodržanie bezpečnosti (hrozí možnosť vdýchnutia zrna u menších detí!), musí nádoby plniť a uzavrieť dospelý. Deti si ich potom môžu vymaľovať podľa vlastnej fantázie, vytapetovať, či ozdobiť technikou koláže podľa vlastnej predstavy. Pokiaľ sa pracuje v prostredí školy, je možné vyrobiť svojpomocne aj ďalšie hudobné nástroje, a to priamo zapojením starších žiakov na 2. stupni ZŠ. Učebný plán predmetu technické práce obsahuje prácu s drevom aj kovom. Takto sa môžu vyrobiť súpravy paličiek, pandeirá – spojenie dreveného držiaka a opracovaných kovových uzáverov z fliaš na minerálne vody, na podobnom princípe aj tamburínky a pod.

3. Upravme si pesničku

Pohyb, ako aj pohybová reakcia človeka na hudbu (predovšetkým jej rytmickú stránku), je prirodzeným ľudským prejavom. Každý jedinec vníma hudbu predovšetkým emocionálne, môže ho vnútorne uspokojovať, či priniesť mu aj estetický zážitok. Zvlášť deti sú v tomto smere veľmi otvorené. Bez akýchkoľvek predsudkov dokážu selektovať to, čo sa im páči od toho, čo sa im nepáči. V každom prípade sa hudba stáva prirodzenou súčasťou ich života. Pre deti v období predškolského a časti mladšieho školského veku sú zvlášť charakteristické spontánne (a nielen hudobné) prejavy, ktoré sú ich prirodzenou reakciou na vonkajšie podnety. Tie dieťa aktivizujú, podnecujú do rôznych činností, základom ktorých je hra. Dostatočné množstvo, ale najmä kvalitné hudobné podnety (vplyv hudobného prostredia doma, v škôlke, škole, vplyv médií) umožňuje postupné utváranie tezauru (zásoby) veľmi potrebných hudobných skúseností. A práve hudobné skúsenosti predstavujú východiskový potenciál pre vlastnú hudobnú sebarealizáciu. Vo všetkých činnostiach, teda aj v činnostiach hudobných, je pre dieťa hra veľmi dôležitá. Hrou, učením pokusom a omylom objavuje svet, a teda aj špecifický svet hudby. Jeho spontaneita sa pôsobením hudobných skúseností, postupným utváraním a rozvíjaním hudobných schopností prostredníctvom synkretických hudobných aktivít, neskôr osvojovaním elementárnych teoretických poznatkov, začne postupne transformovať do podoby uvedených hudobných prejavov. Tento proces súvisí s vývinovými zvláštnosťami, s fyzickým a psychickým dozrievaním pri paralelnom pôsobení systematickej a cieľavedomej hudobno-výchovnej práce učiteľa hudobnej výchovy v rôznom type škôl, ale aj pri hudobnom vedení detí laikmi. Z uvedeného dôvodu je možné aj v oblasti inštrumentálnych činností, v teoretickej rovine, uvažovať o dvoch základných etapách:

a) inštrumentálne činnosti v etape spontánneho prejavu – tu môžeme zaradiť deti obdobia predškolského veku, ako aj deti prvej etapy mladšieho školského veku, približne do veku osem rokov. Inak povedané, pôjde o taký spôsob hudobných aktivít, v ktorých nemôžeme uplatniť žiadne hudobno-teoretické vedomosti dieťaťa, keďže nimi ešte nedisponuje a v 1. a 2. ročníku základnej školy sa s nimi len začínajú oboznamovať. Nie sú však na takej úrovni, aby ich mohli uvedomene aplikovať v hudobnom prejave. Máme na mysli väčšinovú populáciu detí, ktoré nenavštevujú základnú umeleckú školu.

b) inštrumentálne činnosti v etape utvárania uvedomovacích psychických procesov – tu by sme mohli zaradiť deti od osem až deväť rokov vyššie. Keďže sú vyspelejšie a osvojené teoretické poznatky (v prípade inštrumentálnych činností zvlášť znalosť notového písma) im umožní pracovať uvedomene.

Etapy sú teda determinované stupňom a aktuálnou úrovňou psychických poznávacích procesov, myslenia, mierou hudobného rozvoja ako aj individuálnych dispozícií každého dieťaťa. Ani inštrumentálne činnosti by nemali byť pre dieťa v materskej škole, či pri vstupe do 1. ročníka ničím novým, alebo až neznámym. Avšak úroveň a kvalita hudobnej výchovy vo veľkej miere závisí od úrovne hudobno-výchovnej práce učiteľky, od úrovne jej hudobných schopností, zručností a skúseností. Už v materskej škole vedieme deti k tomu, aby sa stali tvorcami a spolutvorcami hudby prostredníctvom emocionálnej zainteresovanosti, spevu, pohybových hier a tancov, recepcie hudby a hrou na detských hudobných nástrojoch. Tu sú korene procesu transformácie vysokého stupňa aktivity na tvorivé hudobné prejavy. V inštrumentálnych činnostiach sa využívajú hlavne rytmické hudobné nástroje – paličky, bubienok, triangel, tamburína, prstové činelky, drevený blok, z melodických hudobných nástrojov predovšetkým metalofón a zvonkohra. V niektorých materských školách sa v oddeleniach 5 - 6-ročných detí zavádzajú aj základy hry na zobcovej flaute, čo má nesmierny význam nielen z hľadiska hudobného, ale aj terapeutického. Správne osvojovanie dychových fáz, nadobúdanie schopnosti „narábať“ efektívne s vlastným dychom, to všetko sa môže stať výborným

prostriedkom zmierňovania zdravotných problémov detí s respiračnými chorobami, ale aj alergií. Hra na flaute môže byť efektívnym preventívnym prostriedkom.

V období predškolského veku deti ešte kvalitne nezvládajú techniku hry na detských hudobných nástrojoch. Úzko to súvisí s procesom fyziologického vývoja ruky, s postupne sa utvárajúcou jemnou motorikou prstov. Ich uvedomená koordinácia sa začína utvárať až v šiestom roku života pri osvojovaní písma. To však neznamená, že sa nemôžu naučiť hrať. Skúsenosti z pedagogickej praxe však potvrdzujú, že táto úloha ostáva naďalej aktuálna aj na I. stupni základnej školy. Je pochopiteľné, že uvedené skutočnosti nadobúdajú svoj význam nielen v inštitucionalizovanej hudobno-výchovnej práci, ale všade tam, kde sa dieťa pod niekoho cieľavedomým vedením (mládežníka, dospelé osoby) stretáva s hudbou a hudobne sa realizuje. A práve preto je namieste oboznámiť sa s elementárnymi zásadami tvorenia inštrumentálneho sprievodu k piesni, ako aj so spôsobmi, metódami jeho osvojovania deťmi.

3. 1 Elementárne zásady tvorenia inštrumentálneho sprievodu k piesni

(Úpravy určené pre deti predškolského veku a prvej etapy detí mladšieho školského veku)

Ako uvádzam na začiatku publikácie v predhovore, tvorivosť očakávame nielen od detí, ale tvorivý by mal byť každý, kto s deťmi pracuje. Teda hudobná tvorivosť, to nie je len proces, ktorý má zasahovať dieťa, ale je to súčasne výzva pre učiteľa, či každého, kto sa nachádza v pozícii sprostredkovateľa hudby, teda každého, kto vstupuje do hudobného komunikačného reťazca – hudba – dieťa – sprostredkovateľ. V tejto súvislosti je potrebné hovoriť o hudobno-pedagogickej tvorivosti učiteľa, katechéta a pod. V tejto kapitole sa nachádza elementárny návod, postup, prostredníctvom ktorého je možné urobiť vlastnú úpravu piesne, pri dodržaní základných pedagogicko-psychologických zásad. Dôležité je, aby vytvorený sprievod dokázali deti zahrať vzhľadom na úroveň ich hudobných zručností a skúseností. Je to etapa, keď sú deti, z hľadiska hudobno-teoretickej prípravy, ešte vo fáze „negramotnosti“, pretože nepoznajú noty, neovládajú ani elementárnu hudobnú teóriu, ich myslenie je konkrétne, vyžadujú si v kontakte s pedagógom veľa názoru - a predsa môžu hrať. Nemôže síce dôsledne využívať všetky pojmy hudobnej terminológie (napr. doba, takt, ich počet a pod.). Preto je potrebné riadiť sa istými zásadami, pri dodržaní ktorých to nebude pre deti náročná úloha, ale naopak, činnosť prirodzená, zaujímavá, príťažlivá. Má to byť aktivita plná radosti a potešenia.

Jednou z kľúčových podmienok úpravy piesne pre detské hudobné nástroje je využívanie tzv. ostinátneho sprievodu (ostinato – jednotaktový alebo dvojtaktový rytmický, alebo rytmicko-melodický úsek, ktorý sa pravidelne opakuje). Dôvodom je ešte nedostatočne rozvinutá hudobná pamäť detí pre melódiu a rytmus. Preto si sprievod v tejto etape deti môžu osvojiť len na základe imitácie (napodobňovania). Ich pamäť pre rytmický, či rytmicko-melodický útvar je ešte v rovine fungovania krátkodobej hudobnej pamäti, a tak by si dlhší, niekoľkotaktový rytmický, či melodicko-rytmický hudobný útvar nezapamätali.

Pokiaľ sa rozhodneme upraviť pieseň pre detské hudobné nástroje, je potrebné dodržať ďalšie elementárne zásady, ktoré vyplývajú z úrovne psychického, ale aj fyziologického vývinu dieťaťa.

* prípravná fáza, do ktorej môžeme zaradiť:

- výber piesne, ktorú chceme upraviť (dbať pritom na intonačno-rytmickú a technickú náročnosť, vyberať ju vo vzťahu k hlasovému rozsahu detí, má byť obsahovo primeraná veku)
- uvedomiť si všetky komponenty a ich význam, pretože ovplyvňujú výslednú podobu piesne
 - charakter piesne (smutná, veselá, pochodová, ťahavá...),
 - z charakteru piesne vyplýva výber vhodných detských hudobných nástrojov (aby napr. v uspávanke nezneli činely a pod.),
 - hudobná forma piesne (z koľkých častí sa skladá – nie počet slôh),
 - úroveň zručností detí a úroveň technického zvládnutia hry na hudobných nástrojoch.

* vlastná hudobná úprava piesne - tvorba vlastného inštrumentálneho sprievodu:

- výsledná úprava piesne sa zapisuje v podobe partitúry, pri ktorej v tejto etape zachováваме ustálené poradie hlasov:
 - a) notový zápis melódie piesne v prvej notovej osnove,
 - b) notový zápis zatiaľ len jednotlivých rytmických hudobných nástrojov (pokiaľ v úprave nepoužijeme aj nástroje melodické).
 - c) v prípade, že sa využije aj niektorý z prostriedkov hry na tele (tlieskanie, plieskanie, dupanie), rytmus sa zaznamená v poslednej notovej osnove

Nie vždy je možné dodržať striktné ustálené poradie zápisu. Vychádzame z prirodzenosti fungovania výrazových prostriedkov. Hudobné nástroje s vyššími hlasmi, s vyššou polohou tónov sa zapisujú hore a postupne pripájame nástroje s hlasom nižším pri notovom zápise melodických nástrojov. Pokiaľ sa inštrumentálne činnosti v etape spontánneho prejavu rozšíria aj o melodické hudobné nástroje, potom bude poradie ich zápisu v partitúre nasledovné:

- notový zápis melódie piesne,
- poradie melodických hudobných nástrojov,
- poradie rytmických hudobných nástrojov,
- zápis rytmu prostriedkov hry na tele (pokiaľ ich využijeme v spojení s hudobnými nástrojmi).

Partitúra musí byť prehľadná a čitateľná. Jednotlivé doby v takte podpisujeme presne pod seba, takty majú jednotnú šírku a pred každú notovú osnovu zapíšeme príslušnú partitúrovú značku hudobného nástroja, alebo schému, ktorá vyjadruje niektorú z foriem hry na tele, pokiaľ uplatníme kombináciu hudobné nástroje + hra na tele.

Zo začiatku je najvhodnejšie prísť k úprave deťom známych riekaniek, neskôr už aj osvojených piesní. Aby už pri hraní sprievodu cítili formu piesne (napr. dvojdielnu) môžeme rytmické ostináty v druhej časti zmeniť (čo je však na zapamätanie náročnejšie), alebo tento efekt dosiahneme zmenou hudobného nástroja. Akustická zmena (pri ponechaní pôvodného ostinátu) predstavuje nový sluchový podnet, ktorý avizuje začiatok druhej časti.

3.2 Malí muzikanti

(Metodický postup osvojovania inštrumentálneho spievodu.)

Pokiaľ je už úprava piesne zapísaná v podobe partitúry je potrebné si uvedomiť, že nie je určená deťom, ale je kľúčovou pomôckou učiteľa, vedúceho a pod. Pieseň, ktorú chceme s deťmi spievať a súčasne k nej hrať aj inštrumentálny spievod najprv s deťmi zaspievame, najlepšie so spievodom harmonického hudobného nástroja (klavír, keyboard, gitara). Podmienkou je, aby pieseň dokonale ovládali, teda melódiu, rytmus a text. Uvedený postup je identický pri práci s deťmi v materskej aj základnej škole. Pieseň spievame spolu s deťmi, v škole môžeme aj taktovať, pričom túto činnosť motivujeme hrou na spevácky zbor a dirigentov. Nakoniec pristúpime k vlastnému osvojovaniu inštrumentálneho spievodu. Deti motivujeme hrou na orchester.

Aj pri osvojovaní inštrumentálneho spievodu platia isté zásady. Pre etapu akéhokoľvek spontánneho prejavu je charakteristické, že každý nový prvok si deti osvojujú imitáciou (napodobňovaním). Preto aplikujeme imitačnú metódu. Ten, kto spievod k piesni nacvičuje má pred sebou jej partitúru. Postupujeme chronologicky po hudobných nástrojoch v poradí, v akom sú zapísané v partitúre, alebo pristúpime najprv k osvojovaniu spievodu rytmických hudobných nástrojov, a potom nástrojov melodických. Z hľadiska efektívnosti tejto činnosti môžeme postupovať nasledovne :

- učiteľ hrá na prvom rytmickom hudobnom nástroji jeho spievodné ostinát, pričom synchronne deklamuje (v zhode s rytmom v partitúre vyslovuje) pomocné slovo, ktoré je vybrané z textu piesne alebo súvisí s jej obsahom. V partitúre je zapísané pod príslušným ostinátom.
- všetky deti, zvoleným prostriedkom hry na tele (v tomto prípade je najvhodnejšie tieskanie), imitujú rytmus spolu s učiteľom a deklamujú zvolené pomocné slovo (prípadne slovné spojenie - vid' úpravy piesní pre túto vekovú skupinu detí v druhej časti publikácie).

Ako náhle v rytmickom výcviku zavedieme pomocný prostriedok uvedomenej vokálnej rytmizácie, teda rytmické slabiky, pomocné slovo nahradíme rytmickými slabikami. To však platí len pre žiakov v základnej škole. Po prežití a niekoľkokrát opakovanej reprodukcii rytmického ostinátu začne dieťa, či skupinka detí (podľa počtu hudobných nástrojov toho istého druhu), hrať na hudobnom nástroji.

V tejto fáze je nevyhnutné rozdeliť deti do dvoch skupín, a to na skupinu spevákov a orchester. Speváci pieseň spievajú a súčasne synchronne (v zhode s rytmom piesne) rytmizujú jej rytmus niektorým z prostriedkov hry na tele. Zároveň hrá prvý hudobný nástroj (podľa zápisu v partitúre) svoj rytmický spievod. V prípade, že sme na akustické podporenie vnímania a uvedomenia si nástupu novej časti piesne využili zmenu hudobného nástroja, upozorníme deti na dvojdielnosť (pri synchronnej rytmizácii napr. 1. časť piesne plieskali, 2. časť tieskali) tak, aby podľa melódie a textu piesne dokázali postrehnúť, kedy má hudobný nástroj hrať a kedy nie.

Osvojovanie ostinátnych rytmov ďalších hudobných nástrojov je rovnaké. Naučia (osvoja si) sa spievod ďalšieho hudobného nástroja, ten sa pripojí k spevu a predtým osvojenému nástroju. Teda k spevu sa postupne pripájajú všetky hudobné nástroje. Po osvojení jednotlivých ostinát pristúpime k spevu a hre celého inštrumentálneho spievodu. Spievame spolu s deťmi a skupina „orchester“ sprevádza spev.

Od začiatku zavedenia hry na hudobných nástrojoch začíname využívať aj hru predohry, medzihry a dohry. V motivácii vychádzame z receptívnych skúseností detí (počúvanie hudby rôznych druhov a žánrov prostredníctvom akustických médií) a upozorníme ich, že spevák, či speváci nemusia začať spievať súčasne s orchestrom, keď často hrá najprv orchester, ale spevák nemusí začať hneď spievať. Keďže je to hra pred začatím spevu hovoríme, že orchester hrá predohru. Podobne vysvetlíme aj význam pojmov medzihra (hra orchestra medzi dvoma slohmi piesne) a dohra (po poslednej slohe piesne) . Všetky tri pojmy (tak, ako aj pri vyvodzovaní ďalších hudobných pojmov z ostatných hudobných činností) sa stávajú pojмами živého komunikačného slovníka. Sú vyvedené z konkrétneho hudobného materiálu, pri konkrétnej hudobnej aktivite, pri zapojení osobnej skúsenosti detí, a tak si ich osvoja

prirodzeným spôsobom.

Tak ako sme deti naučili hrať inštrumentálny sprievod k piesni, pristúpime aj k nácviku predohry, dohry a prípadne aj medzihry. V tejto etape nie je možné hrať tzv. prekomponovaný sprievod, ale naopak, využijeme ostinato, ktoré tvorí základ sprievodu k spevu piesne. Predohru, medzihru a dohru vyznačíme v partitúre. Najčastejšie sa v tejto etape využíva záverečné dvojtaktie, prípadne štvortaktie upravenej piesne. Keďže ešte nemôžeme operovať pojmami takt, počet taktov, doba, počet dŕb a pod., deťom pomôžu pomocné slová z piesne, ktoré už poznajú z fázy nácviku ostinatých figúr jednotlivých hudobných nástrojov. Medzihru zaradíme medzi spevom jednotlivých slôh piesne.

Záverečná fáza dochádza k synkretickej podobe prepojenia hudobných činností:

- žiaci spievajú, hrajú na hudobných nástrojoch,
- niektorí môžu taktovať (deti v ZŠ)
- neskôr sa môže priradiť aj pohybové stvárnenie piesne v podobe jednoduchšej tanečnej kreácie,
- môže sa spájať s dramatizáciou obsahu piesne a pod.

Pripájanie melodického, či melodických hudobných nástrojov.

Inštrumentálny sprievod k piesni s využitím výlučne rytmických hudobných nástrojov predstavuje prípravu na zvládnutie hry na nástrojoch melodických. Zo začiatku je optimálne spojenie rytmických hudobných nástrojov a metalofónu. Pri zápise úpravy piesne do partitúry sa poradie hudobných nástrojov zmení:

- notový zápis melódie piesne
- melodický, či melodické hudobné nástroje (usporiadajú sa od najvyššieho po najnižšie znenie)
- jednotlivé rytmické hudobné nástroje
- prípadne zápis rytmu prostriedkov hry na tele

V prípade, že v sprievode melodického hudobného nástroja použijeme súzvuk dvoch tónov (keďže technicky zvládnuť hru dvoch tónov s dvoma paličkami súčasne môže byť pre dieťa náročné), použijeme buď dva metalofóny a každý z dvojice detí hrá len jeden tón, alebo hrajú dvaja na jednom nástroji. Aby si pri hre neprekážali, stoja oproti sebe. Hru im uľahčíme tak, že z metalofónu vyberieme susedné kamene, čím zabránime, aby hrali iný tón, než tón určený. Pokiaľ tvoríme sprievod určený pre melodické hudobné nástroje, je veľmi dôležité uvedomiť si harmonický pôdorys melódie piesne. Analýza harmónie je prvým predpokladom, aby melodický sprievod hudobného nástroja, v spojení s melódiou piesne, vytváral harmonický súzvuk. Pri zohrávaní jednotlivých hudobných nástrojov so spevom postupujeme identicky, ako pri zohrávaní rytmických nástrojov, teda nakoniec sa pripojí nástroj melodický.

Cieľavedomé a systematické muzicírovanie, sebarealizácia detí v inštrumentálnych činnostiach je pre ne nielen zábavou, ale súčasne vedie k postupnému zdokonaľovaniu techniky hry na jednotlivých hudobných nástrojoch, zdokonaľuje sa schopnosť rytmického cítenia a zároveň, v spojení s ďalšími hudobnými aktivitami, napomáha aj k postupnému utváraniu a rozvíjaniu harmonického cítenia.

4. Elementárne zásady tvorenia inštrumentálneho sprievodu k piesni

(Spôsob úprav pre deti obdobia mladšieho školského veku – 3. – 4. ročník ZŠ)

V období asi od 9 roka života dieťaťa (od 3. ročníka ZŽ), je v hudobných aktivitách vhodné postupne opúšťať spontánny hudobný prejav a podporovať utváranie a rozvíjanie uvedomovacích poznávacích procesov, predovšetkým pamäti, predstáv a myslenia. Tieto sú už však viazané na istú bázu teoretických vedomostí, vyžadujú si schopnosť analyticko-syntetického myslenia. Preto aj v rytmickom výcviku prechádzame do uvedomovacej fázy zavedením pomocných prostriedkov uvedomenej vokálnej rytmizácie – rytmických slabík, vo výcviku intonačnom zavedením solmizačných slabík pri paralelnom analyticko-syntetickom osvojovaní notového písma. Uvedený postup platí, pokiaľ s deťmi pracuje hudobný pedagóg. Avšak aj pre prácu laika je veľmi dôležité poznať nastupujúce zmeny vo vývine dieťaťa. Nastupuje etapa, v ktorej by deti už mohli (a v škole aj majú) hrať podľa notového zápisu, teda hrať podľa nôt.

Pokiaľ chce jedinec, ktorý hudobne vedie deti urobiť hudobný sprievod k piesni (potrebuje disponovať aspoň elementárnym hudobným cítením, ale v tejto etape aj znalosťou notového písma), podmienky jeho tvorenia sú identické s podmienkami v etape spontánnych inštrumentálnych činností. Teraz by sa však mal meniť prístup k úprave piesne. Po analýze piesne z hľadiska jej charakteru, obsahu, hudobných výrazových prostriedkov a harmonickej štruktúry, sa môže prísť k vlastnej úprave a k jej zápisu do podoby partitúry. V tejto etape by deti mali dokonale ovládať notové písmo (dĺžku, výšku, a to analyticko-synteticky, zo začiatku v rozsahu oktávy – stupnice C-dur), pretože inštrumentálny sprievod k piesni budú hrať z notového zápisu. Z uvedeného dôvodu zo začiatku zvolíme úpravu s použitím rytmických a melodických ostínát (jednotaktová alebo dvojtaktová figúra, ktorá sa pravidelne opakuje – v našom prípade hrá počas celej piesne). Hra ostínát je deťom blízka, avšak v tejto etape si už inštrumentálny sprievod neosvojujú imitačne (napodobňovaním učiteľa), ale uvedomene čítaním notového zápisu. Preto môžeme od ostínáta upustiť (pochopiteľne ho ponecháme, ak vyhovuje charakteru úpravy piesne) a pri úprave môže dieťa hrať v každom takte „niečo iné“. Sprievod si nemusí pamätať lebo hrá z nôt. Je preto veľmi dôležité, aby bol notový part (rozpis partitúry pre jednotlivé hudobné nástroje) hráča prehľadný, čitateľný a musí sa zhodovať so zápisom v partitúre. Pripravíme teda notové party, ktoré obsahujú len notový zápis konkrétneho hudobného nástroja. Zároveň je potrebné počítať aj s počtom hráčov to znamená, ak použijeme v úprave tri páry paličiek, urobíme rozpis trikrát, aby každý hráč disponoval vlastným notovým zápisom. Tento však musí byť identický (totožný) so zápisom v partitúre. Pre ľahšiu orientáciu v notovom zápise je vhodné farebne odlíšiť predohru, medzihru, dohru. Napr: predohru a dohru zapísať jednou farbou a časť, ktorá znie počas spevu inou farbou. Dôsledne musia byť vyznačené opakovacie znamienka. Zároveň v notových partoch, ktoré sú určené deťom nepoužívame partitúrové skratky v prípade, že je sprievod v podobe ostínáta, alebo sa takt opakuje. Je to veľmi dôležité, pretože dieťa sa v notopise ľahšie orientuje a súčasne sa zefektívni proces zhrávania jednotlivých hudobných nástrojov so spevom. Uvedený postup však platí pod vedením skúseného hudobného pedagóga. Nedôslednosť prepisu zákonite vedie k neúspešnosti súhry hudobných nástrojov a spevu v konečnej fáze hry inštrumentálneho sprievodu. Uvedený postup však platí pod vedením skúseného hudobného pedagóga. Pri nácviku sprievodu je hneď od začiatku veľmi dôležité upevňovať fungovanie paralelne prebiehajúcich procesov:

- dieťa zrakovo vníma a číta notový zápis svojho notového partu,
 - dekóduje - analyzuje jednotlivé znaky - grafémy, určí meno noty a jej hodnoty,
- výsledkom aktivizácie zrakového vnemu a myšlienkových pochodov je ich prenos na konkrétny hudobný nástroj (úder paličky o paličku, úder paličkou na príslušný kameň melodického hudobného nástroja a pod.).

Pokiaľ sú deti zvyknuté pracovať s notovým písmom systematicky už od fázy jeho zavedenia (čo je základný predpoklad uvedomovacej fázy intonačného aj rytmického výcviku), nebude „hra z listu“, teda priamo z notového zápisu pre nich náročná.

Postupne je však potrebné opúšťať jednoduché ostinato a pristúpiť k tvorbe náročnejšej úpravy. Jednotlivé rytmické aj melodické hudobné nástroje hrajú samostatné útvary, ktoré opäť majú korešpondovať so sémantikou, charakterom a formou upravovanej piesne. Avšak aj tento typ úpravy musí byť jednoduchý, pričom táto jednoduchosť spočíva:

- vo využívaní nenáročných rytmických sledov v rámci taktu,
- vo využívaní viac krokových než skokových postupov v melódii melodického hudobného nástroja, či nástrojov.

Uvedený postup uľahčí čítanie notového zápisu a zároveň nepredstavuje zvýšené nároky na technické zvládnutie hry.

4.1 Hráme podľa nôt

(Metodický postup osvojovania inštrumentálneho sprievodu)

Hudobné umenie, a teda aj inštrumentálna činnosť má akustický, zvukový charakter. Preto je veľmi dôležité, aby sme pri osvojovaní inštrumentálneho sprievodu zvolili taký metodický postup, ktorý eliminuje hluk na minimum. Najprv s deťmi zaspievame pieseň so sprievodom klavíra. Zároveň môžu synchronne (v zhode s rytmom piesne) rytmizovať niektorým z prostriedkov hry na tele. Potom je vhodné rozdeliť deti na skupinu spevákov, skupinu orchester a môžeme určiť aj dirigenta. Deti – inštrumentalisti sa presunú na jedno miesto tak, aby boli pri sebe, ale zároveň aby dobre videli na učiteľa, ktorý najprv rozdá hudobné nástroje a notové party. Keďže si ich deti musia prečítať, vymedzíme im istý zodpovedajúci časový priestor. Zoznamovanie s notovým zápisom predstavuje etapu riešenia problému, ktorý má navyše zvukovú podobu, keď si sprievod „svojho“ hudobného nástroja musia zahrať. Od začiatku vedieme deti k tomu, aby pracovali potichu. Vzhľadom na to, že pri takomto delení orchester predstavuje menšinu, po inštrukcii jeho členov začne učiteľ pracovať so skupinou spevákov. V tejto prípravnej fáze je vhodné premietnuť partitúru prostredníctvom spätného projektora na plátno. Speváci, spolu s učiteľom, analyzujú pieseň, zoznamujú sa s nástrojmi, ktoré budú hrať sprievod, alebo si môžu pieseň ešte raz zaspievať. Táto činnosť je pre učiteľa náročná, pretože súčasne musí korigovať činnosť skupiny – orchester tak, aby pracovala čo najmenej hlučne. Po uplynutí časového limitu nasleduje fáza spojenia spevu a inštrumentálneho sprievodu. Môžeme postupovať nasledovne:

- deti spievajú pieseň a postupne sa pripájajú jednotlivé hudobné nástroje v poradí, v akom sú uvedené v partitúre,
- deti spievajú spolu so sprievodom melodických hudobných nástrojov,
- potom spojíme spev s nástrojmi rytmickými,
- nakoniec zaznie spev s kompletným inštrumentálnym sprievodom.

Učiteľ diriguje, dáva nástupy spevákom a jednotlivým nástrojovým skupinám. Pokiaľ so spevákmi analyzoval inštrumentálny sprievod podľa partitúry, nebude problémom členov orchestra vymeniť, takže sa pri hre vystrieda väčší počet detí.

Len vlastná sebarealizácia dieťaťa v hudobných aktivitách ho môže priviesť ku hre s tónmi, s rytmom, s melódiou, k uvedomovaniu si, chápaniu a prežívaniu výrazových prostriedkov pri hre na hudobných nástrojoch, často založenej na učení pokusom a omylom. Dieťa si musí hudbu „ohmatať“, hľadať jej čarovné zákutia, nadobúdať vlastné aktívne a receptívne hudobné skúsenosti, ktoré mu umožnia stať sa jej partnerom, jej kamarátom a spolutvorcom. Aj v inštrumentálnych činnostiach je potrebné podnecovať tvorivé prejavy detí, ich prvé pokusy od hry so zvukmi až po vlastné inštrumentálne prejavy, ktoré sa najúčinnšie realizujú v podobe detskej improvizácie.

Poznámky k použitiu publikácie

* Druhá časť publikácie obsahuje vlastný hudobný materiál, a to:

- piesňový notový materiál s akordmi;
- úpravy jednotlivých piesní vo vzťahu k veku, vo vzťahu k hudobným schopnostiam a zručnostiam detí.

* Dôležité upozornenia:

- V partitúrach uvádzam vždy len prvú slohu piesne (všetky slohy sú v časti Piesňový notový materiál a akordmi).
- Pri sopranových melodických hudobných nástrojoch notujem zámerne v jednočiarkovanej oktáve, bez ohľadu na znenie hudobného nástroja a noriem zápisu. Je to z dôvodu ľahšej orientácie dieťaťa základnej školy v notovom zápise, keďže sa nachádza v etape, keď sa pohybuje predovšetkým v jednočiarkovej oktáve.
- Pokiaľ chce pedagóg spojiť úpravy piesní pre detské hudobné nástroje so sprievodom klavíra alebo keyboardu, harmonizácia piesne (akordy) nie je vždy totožná s harmonizáciou v úpravách piesní. V takom prípade bude nevyhnutné skontrolovať a často aj zmeniť harmonickú štruktúru v melodickom hudobnom nástroji
- Spôsob úprav piesní je viazaný na hudobné schopnosti a nástrojové zručnosti detí.
- Z uvedeného vyplýva, že niektoré piesne sú upravené vo dvoch až troch verziách.
- Posledná časť publikácie je určená pre hudobne vyspelejšie deti obdobia mladšieho školského veku. Sú v nej zaradené piesne, ktorých reprodukcia si vyžaduje väčší hlasový rozsah (môžu byť použité skôr ako sólový spev), prípadne sú to piesne rozsiahlejšie (dĺžkou trvania), s náročnejším a dlhším textom.

II. Č A S Ť

Vianočné piesne a koledy

notový materiál piesní s akordmi

Ajhl'a, panna počne, porodí syna a dá mu meno Immanuel.

Izaiáš: 7,14

A.Ozym: Cantional z L. Sv. Mikuláša
z r. 1808, s. 53
Archív Slov. nár. múz. (č.10. Kat.)

Povedzte nám pastuškovia

Koleda
originál in G

Mierne
C F C F C Dm Gm G⁷ C G C

1. Po-vedz te nám pas-tuš-ko-via čo ste vi - de - li, Vi - de - li Die-ťa-tko, krás-ne pa - cho-lia-tko, na ro-de-né v Be-tlé - me.
keď ste sa tak o pol-no-ci všet-ci roz-beh - li?

2. Ktože vám čo o Dieťati tomto povedal?
Ja by som bol s vami ta šiel, keby som bol znal.
Anjeli spievali, nám oznamovali,
že sa Kristus narodil.

3. A kdeže je na hospode s Matkou sveta Kráľ,
by som i ja ta šiel s vami a ho privítal?
V chudobnej maštali, tam mu aj postlali
tam je jeho hospoda.

4. V chladnej noci jak ob stojí Dieťa krásne,
keď v stajni ničo ničo, len biedne jasle?
Vôl, osol dýchajú a tak zohrievajú
to krásne Dieťaťko.

5. Vylož svoje, ó Ježiško, útle ručičky,
nech sa tešia s nimi tvoje verné dušičky!
Hľa, ľúbam ja teba, Dieťaťko ty z neba,
Spasiteľu môj dobrý!

6. Otváram ti svoje srdce, milý Baránku,
diablu, svetu ho zatváram, nemá v ňom spánku.
Stále v ňom prebývaj, sladko v ňom spočívaj,
ó, môj dobrý Ježišku!

Pod', Ježiško, ty si náš

Živo

Ľudová koleda

The musical notation is written on a single staff in treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody consists of eighth and quarter notes. Above the staff, the tempo 'Živo' is indicated. Chord symbols 'D', 'A', and 'D' are placed above the first, fourth, and sixth measures respectively. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes.

1. Pod' Je - žiš - ko, ty si náš, ty si náš, pod' - že s na - mi na sa - laš, na sa - laš!

2. Kúpime ti krpčatá, krpčatá, na tie tvoje labčatá, labčatá.
3. Budeme ti pískati, pískati, po valašsky hvízdati, hvízdati.
4. Na píšťalke pi - pi - pi, pi - pi - pi a na gajdách tidlidi, tidlidi.

Z jednej strany chvojka

Živo

Ľudová koleda

1. Z jed - nej stra - ny chvoj - ka a z dru - hej bo - riev - ka, pa - sú tam pas - tuš - ko - via, je - dia ka - šu z hrn - ka.

2. Priletel k nim anjel a tak im povedel: /: že sa Kristus Pán narodil, aby každý vedel :/.

3. Kubo, vezmi rohu, zahraj Pánu Bohu: /: Haleluja, haleluja, chvála Pánu Bohu: /.

Daj, Boh, šťastia tomu domu

Koleda

Allegretto

1. Daj, Boh, šťastia to - mu do - mu, my spie - va - me Pá - nu Bo - hu.

Die - ťat - ku ma - lé - mu, pod' - me všet - ci k ne - mu, v Bet - le - he - me na - ro - de - né - mu.

2. Z lásky ho Boh ku nám poslal, život večný nám daroval,
/:aby ľudia žili, Jeho milovali a Ježiša Kráľa si ctili:/.

Dobrá novina

Mierne Koleda

1. Do - brá no - vi - na, šťast - ná ho - di - na. Čo sa tej - to no - ci sta - lo?

Ne - bo sve - tu svet - lo da - lo. Do - brá no - vi - na, šťast - ná ho - di - na.

2. Počuli sme hlas, ktorý tešil nás. Slovo v tele o polnoci zrodilo sa z Božej moci. Nám sa zjavilo, by nás spasilo.
3. Jasnosť spanilá nás osvietila. Žiara padla na salaše, osvietila hory naše. Dobrá novina, šťastná hodina.

Dieťa krásne

Moderato

Anonym

2. Ja Ti nesiem dve kozičky, by Ti zohriali nožičky, ja zas mliečka málo, by sa líčko smialo.

3. Ja Ti nesiem veselého baránka zo stáda svojho. S ním sa môžeš hrať, veselo zabávať.

4. A my, biedni, čo Ti dáme? Darovať Ti nič nemáme. My Ti tu zahráme, pieseň zaspievame.

Šťastie, zdravie

Mierne

Ľudová koleda

The musical score is written for a single melodic line in treble clef, 2/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The melody is divided into two systems. The first system consists of 10 measures, with the last measure ending in a fermata. The second system consists of 10 measures, with the first measure starting with a repeat sign and the last measure ending with a double bar line and repeat dots. Chord symbols are placed above the notes: D, A, D, A, D, Em, D, A, D in the first system, and D, G, D, A7, D, Em, D, A7, D in the second system. The lyrics are written below the notes.

Šťas-tie, zdra-vie, po-koj svä - tý vi - nšu je - me vám, či ste ma - lí, le - bo veľ' - kí, ne - zá - le - ží nám.

Z ďa-le - ka k vám i- de- me, no - vi - nu vám ne sie-me, čo sa sta - lo tej - to no - ci v mes-te Bet - lé - me.

Do hory, do lesa, valasi

V. Wick: Nebeské Hlasy 1924, s. 500

Nábožný Kresťan 1928, s. 42

Koleda
originál in F

Mierne

1. Do ho - ry, do le - sa, va - la - si, či ho - rí v tom na - šom sa - la - ši, ra - dost' veľ - ká sa zja vu - je
a ten - to svet po - te - šu - je. Krá - čaj - te, brat - ko - via, k ja - slič - kám, a - by ste zja - vi - li všet - ko nám.

2. Počkajte nás, milí bratkovia, nebeskí lietajú duchovia.

//: „Sláva Bohu!“ prespevujú, pokoj ľudom ohlasujú;
vtáčkovia krásne spievajú a do Betlehema volajú. ://

3. Zrodila Panenka Dieťa nám, v jasličkách vložený leží tam.

//: Mesiáša čakaného, Boha na svet vteleného;
poďme a vítajme vznešené Dieťaťko, ležiace na sene. ://

4. Ó, Boží Synáčku z výsosti, dajže nám zo svojej milosti.

//: By sme večne ťa chválili, meno božie vebili.

Žehnaj nás, drahý náš Spasiteľ, žiadaný náš Emanuel! ://

Dobrý pastier sa narodil

Mierne

Koleda

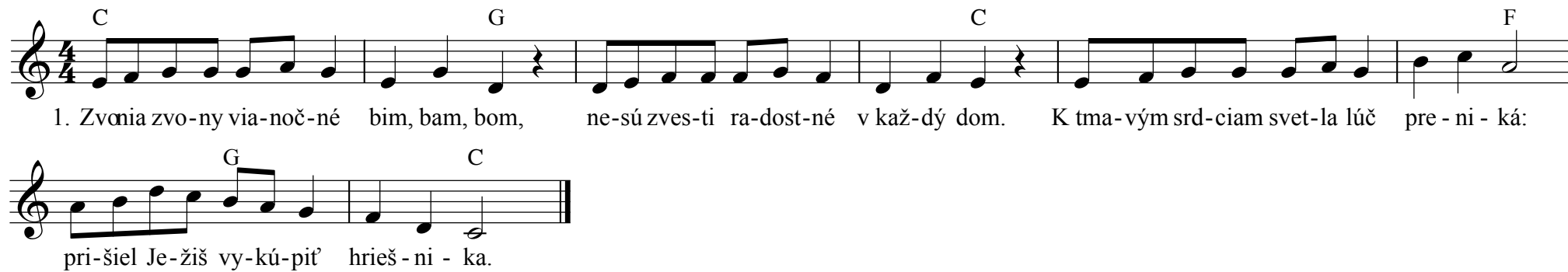
1. Do - brý pas - tier sa na - ro - dil, by o - več - ky vy - slo - bo - dil,
pri Bet - lém - skom sa - la - ši, ra - duj - te sa, ve - sel' - te sa, va - la - si.

2. Radujte sa a plesajte, láskou k Bohu plápolajte, že nám Boh dal takého žiadaného nám pastiera dobrého.
3. Jak sa jedna ovca stratí, on sa hľadať ju navráti, nebojí sa zanechať, pre tú jednu deväťdesiat a deväť.
4. Ó, Dieťaťko utešené z čistej Panny narodené daj nám svojej milosti, nech sa s tebou uvidíme v radosti.

Zvonia zvony vianočné

Radostne

Vianočná pieseň

1. Zvonia zvo-ny via-noč-né bim, bam, bom, ne-sú zves-ti ra-dost-né v kaž-dý dom. K tma-vým srd-ciam svet-la lúč pre - ni - ká:

pri-šiel Je-žiš vy-kú-piť hrieš - ni - ka.

Češť bud' na výsostiach Bohu!

H: Joachim Neander (1650-1680)

T: z nem. prekladu Tomáš Gáll

Radostne

1. Češť bud' na vý - sos-tiach Bo - hu! Na - ve - ky Mu slá - va! Ple - saj - me
 Je - žiš sa na - ro - dil; na spá - su Boh nám Ho dá - va.

dnes, kaž - dý sa ra - duj a teš! V Ňom sa nám ot - covs - ky sklá - ňa.

2. Svet bol v tme, národy bez vodcu tápali stále,
 sť'a stádo blúdili, Pánovi nežili k chvále.
 Kristova moc zahnala hlbokú noc
 Hriechov, čo viedli ku skaze.

3. Tak pravda s láskou Ho sprevádza všade, kde kráča,
 do domov zármutku s Ním radosť trvalá vchádza;
 /:On - Priateľ, Pán, lieči nás z bôľov a rán,
 Liek, čo On dáva je spása:/.

4. S anjelmi v nebesiach, kde majú už radosť stálu,
 vykúpení vzdajú Bohu češť na večnú slávu.
 /:Budú Ho ctiť, naveky spolu s ním žiť,
 Spievať mu hlasne na chválu:/.

Čas radosti, veselosti

Anonym 1505
p.:evanj.: 1992
originál in F

Radostne

D G D A D A⁷ D G D

1. Čas ra - dos - ti ve - se - los - ti nas - tal po - žeh - na - ný, v mes - teč - ku Bet - lé - me,
keď Spa - si - tel', Vy - ku - pi - tel' na - ro - dil sa z Pan - ny,

Em A D⁷ D G D A⁷ 1. D 2. D

v ja - slič - kách na sla - me, le - ží ma - lé Pa - cho - liat - ko na zi - me. me.

2. Čo sme všetci ľudia hriešni túžobne čakali, to anjeli pre celý svet mocne zvestovali; a preto plesajme, spolu sa radujeme, /: Pacholiatko - Nemluvniatko vítajme:/.
3. Spasiteľu, nebies Kráľu, Pane náš Ježiši, z čistej Panny narodený, Poklad náš najdrahší, Kriste náš, Pane náš, skloň sa k nám ako Pán, //: a z milosti do radosti uveď nás://.

Búvaj, Dieťa krásne

Št. Pyšný: rukopis s notami z Vrbového r. 1932

Archív Spolku Sv. Vojtecha (č.XI. 91)

Koleda
originál in D

Pomalý, nežne

1. Bú - vaj, Die - ťa krás - ne, u - lo - že - né v jas - le, bú - vaj, bú - vaj Pa - cho - ľa, mi - los - ti - vé Je - zu - ľa!

Bu - de - me ťa ko - lí - sať, a - bys, mo - hol do - bre spať, Je - žiš - ku náš mi - lý, a - by sa ti sni - li

veľ - mi krás - ne sny, veľ - mi krás - ne sny.

2. Drozdy a hrdličky, chystajte pesničky, nech sa Dieťa poteší, na tom našom salaši.
Spev škovránka, slávika, k tomu pekná muzika; my budeme s vami spievať za jasľami
Synu milému, Synu milému.
3. Hory, ticho buďte, Dieťa nezobudte, nech si ono podrieme, na slame a na sene.
A vy, milé fialky, zaváňajte do diaľky, zavejte mu vône, pánovi na tróne,
ticho, sladučko, ticho, sladučko.

Narodil sa Kristus Pán

Cantus Catolici 1655, s. 55
Nábožné Katolícke Pesničky 1804, s. 32

Anonym, 1505
Vianočná koleda

Radostne

1. Na - ro - dil sa Kris-tus Pán: Ve seľ - me sa! Z ru - že kvie tok skvi - tol nám: Ra duj - me sa!

Z ži - vo - ta čis - té - ho, z ro - du kráľ - ovs - ké - ho Kris - tus Pán na - ro - dil sa.

2. Prorokmi nám hlásaný: Veselme sa! Na svet nám je poslaný: Radujme sa!
Z života čistého, z rodu kráľovského Kristus Pán narodil sa.
3. Človek je učený: Veselme sa! By bol večne spasený: Radujme sa!
Z života čistého, z rodu kráľovského Kristus Pán narodil sa.
4. Božia milosť nebeská: buď vždy s nami! Daj, nech závisť diabolská nás nemá!
Otče, pre milého Syna, nám daného, Ó, zmiluj sa nad nami!

Nad Betlehemom

Nemecká vianočná pieseň
text: J. Nagajová

Mierne

1. Nad Be-tle-he-mom zne - je ha - le - lu - ja, chvá-lou sa všet-ko chve - je, ha - le - lu - ja. A

vô - kol sa ra-dosť mno - ží, ved' zro - dil sa nám Syn Bo - ží, Boh do jas - lí Ho vlo - žil, ha - le - lu - ja!

1. Nad Betlehemom zneje haleluja, chválou sa všetko chveje, haleluja.
A vôkol sa radosť množí, ved' zrodil sa nám Syn Boží, Boh do jaslí Ho vložil, haleluja!
2. Z Betléma vedú cesty, haleluja, Tých, ktorí nesú zvesti, haleluja.
A Pieseň sa k nebu vznáša, že Ježiš je spása naša, že máme Mesiáša, haleluja!

Daj, Boh, šťastia tejto zemi

N: Ľudová koleda

T: V. J. Gruska

Pokojne

1. Daj, Boh, šťastia tej - to ze - mi, všet - kým ľu - d'om v nej, nech im sln - ko jas - ne svie - ti, kaž - dý__ bo - ží__ deň.

Nech ich su - sed v lás - ke má, nech im pria - zeň, po - koj__ dá, daj, Boh, šťastia tej - to ze - mi, všet - kým ľu - d'om v nej.

Nech ich su - sed v lás - ke má, nech im pria - zeň, po - koj dá, daj, Boh, šťastia tej - to ze - mi, všet - kým ľu - d'om v nej.

2. Daj, Boh, šťastia celej zemi, všetkým národom, nech im svetlo hviezdy lásky ožiaruje dom.

//: Hladným chleba dobrého, chorým zdravia pevného, Daj, Boh, šťastia celej zemi, všetkým národom. ://

3. Dopraj, Bože, svojmu dielu večné trvanie, nech sa sama nezahubí, všetci prosíme.

//: Rybám čistej vody daj, vtáctvo a zver zachovaj, dopraj, Bože, svojmu dielu večné trvanie. ://

Ó, ty vianočný čas

N: Sicílsky
T: anonym
P: J. Gašparík-Leštinský

Mierne, slávnostne

1. Ó, ty via - noč - ný čas pre - ra - dost - ný, mi - lost' pri - ná - šaš všet - kým nám.

Svet___ vo tmách cho - dil, Pán___ sa na - ro - dil: Ra duj - me sa, ra duj - me sa, kre - sťa - nia.

2. Ó, ty vianočný čas preradostný, lásku prinášaš všetkým nám.
Kristus sa znížil a nás povýšil: radujme sa, radujme sa, kresťania!
3. Ó, ty vianočný čas preradostný, pokoj prinášaš všetkým nám.
Boh je zmierený, sme vykúpení: Radujme sa, radujme sa, kresťania!

Vstávajúte pastieri

Koleda

Mierne

1. Vstá vaj - te pas - tie - ri, ber - te sa hor, a - ká to no - vi - na, daj - te po - zor! A - ké to záz - ra - ky
ja - via sa na ne - bi! Nik - dy som ne - vi - del, jak som sta - rý, na ne - bi vy - so - kom ta - kej žia - ri.

Chords: C, D7, G, C, G, C, Em, G, C, D7, G7, C, Em, G, C

2. Len sa ma nebojte, pastuškovia, prichádzam k vám ako anjel Slova, aby som vám zvestil,
že sa vám narodil Mesiáš v Betléme: Ježiš malý, ktorého oddávna ste čakali.
3. Id'te a nájdete Kráľa kráľov, Ježiška malého, Pána pánov: v mestečku Betléme
v jasličkách na slame leží náš Spasiteľ narodený, v chudobných plienočkách položený.
4. Bratkovia, rýchlo sa posberajme, Ježiška navštíviť nemeškajme; k nemu sa dostavme,
pekne ho vítajme, čo ktorý môžeme a čo máme, najlepšie dary mu odovzdáme.
5. Vitaj, ó, Ježišku, Spasiteľ náš, v maštali zrodený náš Mesiáš; by si nás požehnal,
do svojej slávy vzal, prosiť ťa chceme dnes, najvyšší Pán: Milosti svoje vždy udeľuj nám!

Bim - bam, raduje sa zvon

Francúzska koleda
preklad: J. Nagajová

Radostne

1. Bim-bam, ra-du-je sa zvon a ví-ta prí-chod Krá - ľa. Ha - le - lu - ja,___ ha - le - lu - ja,___
Pod' - me spie-vať a - ko on, nech zvu - čí Bo - hu chvá - la.

ha - le - lu - ja,___ ha - le - lu - ja,___ ha - le - lu - ja,___ gló - ri - a, nech zvu - čí Bo - hu chvá - la.

2. Krajšej zvesti veru niet, než táto vzácna správa: Boh tak veľmi ľúbi svet, že spasenie nám dáva! Halleluja, halleluja,
halleluja, halleluja, halleluja, glória, že spasenie nám dáva!

Prišiel ten čas veselý

Cantus Catholici 1655, s. 37

Vianočná pieseň
originál in g-mol

Mierne

1. Pri - šiel ten čas ve - se - lý, pre - veľ - mi ve - se - lý; ra - do - sťou ja - sá

svet ce - lý, ne - bo, zem, svet ce - lý; Pá - na sme vi - de - li.

2. Panna Syna počala, v čistote počala; v jaskyni nám ho
zrodila v Betléme zrodila, Matička premilá.

3. Anjeli mu spievajú, krásne spievajú; pastierov k nemu volajú, všetkých volajú, Na nebi plesajú.

Na nebi

Mierne

Mária Royová

The musical score is written for a single melodic line in 3/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat). The melody is composed of eighth and quarter notes, with some measures containing rests. Chord symbols are placed above the staff to indicate the harmonic accompaniment. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes.

1. Na ne - bi žia - ri - li slá - va a moc, spev svä - tých an - je - lov o - ži - vil noc.

Na - dše - ne ple - sa - li, ľu - d'om zves - to - va - li, že Je - žiš zos - tú - pil im na po - moc!

2. V Betlemských jasličkách položený spočinul Mesiáš vytúžený.

//: Nebesia opustil, chudobu vyvolil, Aby svet vykúpil, svet stratený. ://

3. Ó, Pane Ježišu, príd'že i k nám, Obrát' srdcia naše na svoj si chrám.

//: Nech svet už pozná raz, že Ty si poklad náš, že nás Ty ovládaš, ovládaš sám. ://

Tak, aby spal

Vianočná pieseň

Pomaly, nežne

1. Tak, a - by spal, mu spie - va - la, sy-nče-ko - vi, mat-ka, čo po - no - co - va - la, mi-láč-ko - vi:

Spi, ne-bies die - ťa mi-lost - né, Pán si a Kráľ, pra-je ti v lás - ke ce - lý svet, po-zem-ský raj.

2. Miláčik, spi a zmlknite, anjeli, pred Bohom so mnou kľaknite, národy!
Zostúpil v pravde Boží Syn na našu zem priniesol spásu, pokoj svoj národom, nám.

Vianočná hviezda

Americká vianočná pieseň
T: Daniel Hevier

Pomaly, nežne

1. Ma-lá hviez - da be-la - sá, poz-ri, schá-dza až k nám, tíš-ko do - pa - dá z výš-ky na o - bloč - ný rám. Z a-kej
diaľ - ky priš-la k nám, a - kú preš - la už púť? Skry ju do dla - ní, ne - do - voľ jej vy - has - núť. Hvie -
zda via-noč - ná, hviez-da via - noč - ná, a - ko Je - zu - liat - ku svie - ti aj nám. svie - ti aj nám.

2. Je to zázrak ľahučký, srdce odvážne mám.
Privedie všetkých pútnikov až k jasličkám.
Svieti tým, čo hľadajú, do tých prastarých čias,
v ktorých Ježiška s Máriou môžete nájsť.
//: Hviezda vianočná, hviezda vianočná, ako
Jezuliatku svieti aj nám. ://

The First Noel (anglicky)

1. The First Noel, the angel say
Was to certain poor shepherds in fields as they lay.
In fields where they lay keep ing their sheep.
On a cold wintwrs night that was so deep
/:Noel Noel Noel Noel! Born is the King of Izrael:/.

2. The Looked up and saw a star
Shining in the East, be yound them far,
And to the earth it gave great light,
And so it continend both day and night.
/:Noel Noel Noel Noel! Born is the King of Izrael:/.

3. This star drew night to the north west,
Over Bethlehem it took its rest.
And there is did both stopand stay.
Right over the place where Jesus lay.
/:Noel Noel Noel Noel! Born is the King of Izrael:/.

Ó, kresťania (Adeste fideles pastores)

H: anonym (Adeste fideles 1751)

T: J. F. Wade

P: anonym

Mierne, slávnostne

1. Ó, kre - sťa - nia, pod' - me, ra dost - ne ple - saj - me a pos - toj - me pri ja sliach v Be - tle he - me. Die - ťat - ko, aj - hľ'a, nám sa na - ro - di - lo: ó, poz - drav - me Ho vrúc - ne, ó, poz - drav - me Ho vrúc - ne, ved' po - koj, ra - dost', spá - su nám pri - nie - - slo.

2. Ó, kresťania, pod'me, radostne plesajme a postojme pri jasliach v Betleheme.

Dieťaťko, ajhľ'a, nám sa narodilo: ó, pozdravme Ho vrúcne, ó, pozdravme

Ho vrúcne, ved' pokoj, radosť, spasu nám prinieslo.

3. Ó, ty vianočný čas preradosný, pokoj prinášaš všetkým nám.

Boh je zmierený, sme vykúpení: Radujme sa, radujme sa, kresťania!

Adeste fideles (latinsky)

Adeste fideles neti triumphantes benite, benite in Betlehem.

Natum videte regen mangelorum.

Benite adoremus, benite adoremus, benite adoremus dominus.

Tichá noc

Hudba: Franz Xaver Gruber (1818)

orig: podľa Gruberovho autografu z r. 1860, D-dur, 6/8 takt

T: Joseph Mohr (1816)

Mierne, slávnostne

1. Ti - chá noc, svä - tá noc! Všet - ko spí, všet - ko sní. Sám len svä - tý bdie dô - ver - ný pár,

strá - ži Die - ťat - ko, ne - bes - ký dar. Slad - ký Je - žiš - ko spí, sní, ne - bes - ky ti - cho spí sní.

2. Tichá noc, svätá noc! Anjeli zleteli, najprv pastierom podali zvest',
ktorá svetom dnes dáva sa niest': Kristus, Spasiteľ je tu, Tešiteľ sveta je tu!
3. Tichá noc, svätá noc! Nežná tvár, lásky žiar, božsky rozsieva v jasličkách tam:
bije záchranná hodina nám v tvojom zrození, Boh, Syn, Ježiško, Láska, Boh, Syn!

Stille Nacht (nemecky)

1. Stille Nacht! Heilige Nacht! Alles schläft; einsam wacht Nur das traute hoch heilige Paar.
Holder Knab' im lockigen Haar, |: Schlafe in himmlischer Ruh! :|
2. Stille Nacht! Heilige Nacht! Gottes Sohn, o wie lacht Lieb' aus deinem göttlichen Mund,
Da uns schlägt die rettende Stund'. |: Jesus in deiner Geburt! :|
3. Stille Nacht! Heilige Nacht! Die der Welt Heil gebracht, Aus des Himmels goldenen Höhn,
Uns der Gnaden Fülle läßt sehn, |: Jesum in Menschengestalt! :|

Noche de paz (španielsky)

Noche de paz, noche de amor,
 Todo duerme en derredor.
 Entre sus astros que esparcen su luz
 Bella anunciando al niño Jesús
 Brilla la estrella de paz
 Brilla la estrella de paz
 Noche de paz, noche de amor,
 Todo duerme en derredor
 Sólo velan en la oscuridad
 Los pastores que en el campo están;
 Y la estrella de Belén
 Y la estrella de Belén
 Noche de paz, noche de amor,
 Todo duerme en derredor;
 sobre el santo niño Jesús
 Una estrella esparce su luz,
 Brilla ...

Nesiem vám noviny

Vianočná koleda

Mierne

1. Ne - siem vám no - vi - ny:— po - čú - vaj - te! Čuj - te ich pil - ne, sú ne - o - myl - né, ro - zjí - maj - te!

2. Syna nám zrodila čistá Panna,
v jasličky vložila Krista Pána;
/: k sebe vinula a zavinula :/
požehnaná.

3. K nemu anjeli letia z neba,
pastieri veselí ho vedia.
/: Privítajme ho, Pána to svojho, :/
ako treba!

4. Anjeli spasenie nám zvestujú
a Boha vtelenie zvelebujú,
/: že je zrodený, v jasliach složený, :/
ohlasujú.

5. Kresťania milí, nemeškajme!
K jasličkám v tej chvíli pospiechajme!
/: Vykupiteľ a Spasiteľ a :/
Privítajme!

6. Ježišku, zrodený z čistej Panny,
oddávna túžený, buď vítaný!
/: Pohliadni na nás a prijmi od nás :/
Naše dary.

7. S neba k nám vstúpilo Jezuliatko
ľuďom sa zjavilo jak Dieťaťko,
/: Dieťaťko milé a ušľachtilé :/
Nemluvniatko.

8. Tak si nás priveľmi zamiloval
Jak človek smrteľný telo si vzal;
/: zostúpil s neba, aby za nás seba :/
obetoval.

**Úpravy piesní (partitúry) pre spev a súbor detských hudobných nástrojov
vhodné pre staršie deti v materskej škole a žiakov v 1. a 2. ročníku základnej školy**

*Anjel im povedal: Nebojte sa, ved' zvestujem vám veľkú radosť,
ktorá bude všetkému ľudu,
lebo narodil sa vám dnes v meste Dávidovom Spasiteľ,
ktorý je Kristus Pán.*

Lukáš 2:10,11

Povedzte nám pastuškovia

Koleda
originál in G

Mierne

Spev

Predohra

1. Po-vedz-te nám pas-tuš-ko-via, čo ste vi-de-li,
keď ste sa tak o pol-no-ci všet-ci roz-beh-li?

MS

(die - ťa)

(ma - lé die - ťa)

(die - ťa)

(die - ťa)

Vi - de - li Die - ťa - tko, krás - ne pa - cho - lia - tko, na - ro - de - né v Be - tlé - me.

Povedzte nám pastuškovia

Koleda
originál in G

Mierne

Spev

Predohra

1. Po-vedz - te nám pas - tuš - ko - via, čo ste vi - de - li,
keď ste sa tak o pol - no - ci všet - ci roz - beh - li?

MA

(die - ťa)

(ma - lé die - ťa)

(die - ťa)

Spev

Vi - de - li Die - ťa - tko, krás - ne pa - cho - lia - tko, na - ro - de - né v Be - tlé - me.

MA

(die - ťa - tko, die - ťa - tko spí)

(synchronne so spevom)

Pod', Ježiško, ty si náš

Živo

Ľudová koleda

Spev

Predohra, medzihra, dohra

1. Pod' Je - ži - š - ko, ty si náš, ty si náš, pod' - že s na - mi na sa - laš, na sa - laš!

MS

(sa - laš)

(sa - laš)

(sa - laš) (sa - laš)

The musical score is written for three parts: Voice (Spev), Melodica (MS), and a percussion instrument (likely a tambourine or triangle). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Živo' (Allegro). The score is divided into three sections: 'Predohra' (Introduction), 'medzihra' (Interlude), and 'dohra' (Conclusion). The lyrics are: '1. Pod' Je - ži - š - ko, ty si náš, ty si náš, pod' - že s na - mi na sa - laš, na sa - laš!'. The voice part starts with a rest in the first measure, followed by the melody. The MS part plays a simple accompaniment. The percussion part provides a rhythmic base with a steady beat.

Pod', Ježiško, ty si náš

Živo

Ľudová koleda

Spev

1. Pod' Je - žiš - ko, ty si náš, ty si náš, pod'-že s na-mi na sa - laš, na sa - laš!

Predohra, medzihra, dohra

MS

(sa - laš, sa - laš)

(ty si náš, ty si náš) (náš)

(na sa - laš)

The musical score is written for a vocal part (Spev) and two instrumental parts (MS and a lower instrument). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The vocal part begins with a rest, followed by the melody for the first line of the song. The instrumental parts provide accompaniment, with the MS part playing a rhythmic pattern of eighth notes and the lower instrument playing a similar pattern. The lyrics are in Slovak and describe a traditional Christmas song.

Z jednej strony chvojka

Ľudová koleda

Živo

Spev

Predohra

1. Z jed - nej stra - ny chvoj - ka a z dru - hej bo - riev - ka,

MS

(chvoj - ka)

(z jed - nej stra - ny chvoj - ka)

(synchronný rytmus s rytmom piesne)

(chvoj - ka)

pa - sú sa tam pas - tuš - ko - via, je - dia ka - šu z hrn - ka.

Z jednej strany chvojka

Ľudová koleda

Živo

Spev

Predohra

1. Z jed - nej stra - ny chvoj - ka a z dru - hej bo - riev - ka,

MS

(chvoj - ka)

(chvoj - ka)

(chvoj - ka)

pa - sú tam pas - tuš - ko - via, je - dia ka - šu z hrn - ka.

(pas - tuš - ko - via)

Daj, Boh, šťastia tomu domu

Koleda

Allegretto

Spev

1. Daj, Boh, šťas - tia to - mu do - mu, my spie va - me Pá - nu Bo - hu.

Predohra

ZS

(daj Boh šťas - tia)

(daj Boh šťas - tia)

(daj Boh šťas - tia)

(daj Boh šťas - tia)

Die - ťat - ku ma - lé - mu, pod' - me všet - ci k ne - mu, v Bet - le - he - me na - ro - de - né - mu.

(daj Boh šťas - tia)

(die - ťa, die - ťa)

Dobrá novina

Mierne

Koleda

Spev

Predohra

1. Do - brá no - vi - na, šťast-ná ho - di - na.

MS

(svetlo dalo)

(svetlo dalo)

△

Spev

Dohra

Čo sa tej - to no - ci sta - lo? Ne - bo sve - tu svet - lo da - lo. Do - brá no - vi - na, šťast-ná ho - di - na.

MS

(čo sa tej - to)

△

Šťastie, zdravie

Mierne

Ľudová koleda

Spev

Predohra

Šťas-tie, zdra-vie, po-koj svä-tý vin-šu-je-me vám, či ste ma-lí, le-bo veľ-kí, ne-zá-le-ží nám.

ZS

(šťas - tie)

2/4

2/4

(šťas - tie)

Dohra

Z d'a - le - ka k vám i- de-me, no - vi - nu vám ne sie-me, čo sa sta - lo tej - to no - ci v mes-te Bet - lé - me.

1.sloha (šťas - tie)

2.sloha (šťas - tie zdra - vie)

Šťastie, zdravie

Mierne

Ľudová koleda

Spev

Predohra

Šťas - tie, zdra - vie, po - koj svä - tý vin - šu - je - me vám,

ZS

(šťas - tie)

(šťas - tie)

(šťas - tie)

(šťas - tie)

(šťas - tie)

či ste ma - lí, le - bo veľ - kí, ne - zá - le - ži nám. Z d'a - le - ka k vám i - de - me,

(šťas - tie)

Dohra

no - vi - nu vám ne - sie - me, čo sa sta - lo tej - to no - ci v mes - te Bet - lé - me.

Dieťa krásne

Vianočná pieseň

Moderato

Spev

MS

Predohra

1. Die - ťa krás - ne na - ro - de - né

(dieťa krásne)

(dieťa...)

(dieťa...)

Dohra

v bied-nych ja - sliach po - lo - že - né, pred Te - bou kľá - ká - me, da - ry Ti skla dá - me.

Do hory, do lesa, valasi

Mierne

Koleda
originál in F

Spev

Predohra

1. Do ho-ry, do le-sa, va-la-si, či ho-rí v tom na-šom sa-la-ši,

MS

(do hory)

(do ho-ry)

(synchronne s rytmom piesne)

(ho - ra)

ra-dosť veľ-ká sa zja-vu-je a ten-to svet po-te-šu-je. Krá-čaj-te brat-ko-via, k ja-slič-kám, a - by ste zja-vi-li všet ko nám.

(ra - dosť)

Do hory, do lesa, valasi

Koleda
originál in F

Mierne

Spev

Predohra

1. Do ho-ry, do le-sa, va-la-si, či ho-rí v tom na-šom sa-la-ši,

MS

(do hory)

(do ho-ry)

(do ho-ry, do le-sa)

ra-dosť veľ-ká sa zja-vu-je a ten-to svet po-te-šu-je. Krá-čaj-te brat-ko-via, k ja-slič - kám, a-by ste zja-vi-li všet-ko nám.

(ho - ra)

**Úpravy piesní (partitúry) pre spev a súbor detských
hudobných nástrojov vhodné pre žiakov v 3. a 4. ročníku ZŠ**

*Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal,
aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v neho*

Ján: 3, 16

Povedzte nám pastuškovia

Koleda
originál in G

Mierne

Spev

Predohra

MS

1. Po - vedz - te nám pas - tuš - ko - via, čo ste vi - de - li,
keď ste sa tak o pol - no - ci všet - ci roz - beh - li?

Vi - de - li Die - ťa - tko, krás - ne pa - cho - lia - tko, na - ro - de - né v Be - tlé - me.

Povedzte nám pastuškovia

Koleda
originál in G

Mierne

Spev

Predohra

MS

1. Po - vedz - te nám pas - tuš - ko - via, čo ste vi - de - li,
keď ste sa tak o pol - no - ci všet - ci roz - beh - li?

△

Vi - de - li Die - ťa - tko, krás - ne pa - cho - lia - tko, na - ro - de - né v Be - tlé - me.

Z jednej strony chvojka

Ľudová koleda

Živo

Spev

Predohra

1. Z jed - nej stra - ny chvoj - ka a z dru - hej bo - riev - ka,

MS

The score is in 2/4 time. The vocal part (Spev) begins with a whole rest for four measures, followed by a melody. The piano accompaniment (MS) starts with a rhythmic pattern of eighth notes. The double bass part (H) provides a steady bass line with eighth notes and rests.

pa - sú tam pas - tuš - ko - via, je - dia ka - šu z hrn - ka.

This section continues the melody and accompaniment. The vocal part (Spev) has a repeat sign at the beginning. The piano accompaniment (MS) and double bass part (H) continue with their respective rhythmic patterns. The score ends with a double bar line and repeat dots.

Daj, Boh, šťastia tomu domu

Koleda

Allegretto

Spev + ZFS

Predohra

1. Daj, Boh, šťastia to-mu do-mu,

my spie-va-me Pá-nu Bo-hu. Die-ťat-ku ma-lé - mu, pod'-me všet-ci k ne - mu, v Bet - le - he - me na - ro-de-né - mu.

(priposlednej slohe)

Daj, Boh, šťastia tomu domu

Koleda

Allegretto

Spev + ZFS

Predohra

1. Daj, Boh, šťastia to - mu do - mu, my spie va - me Pá - nu Bo - hu.

Husle

Die - ťat - ku ma - lé - mu, pod' - me všet - ci k ne - mu, v Bet - le - he - me na - ro - de - né - mu.

Dobrá novina

Mierne

Spev + ZFS

Koleda

ZFS

Predohra

1. Do - brá no - vi - na, šťast-ná ho - di - na.

ZS

4/4

4/4

4/4

Dohra

Čo sa tej - to no - ci sta - lo? Ne - bo sve - tu svet - lo da - lo. Do - brá no - vi - na, šťast-ná ho - di - na.

Dieťa krásne

Vianočná pieseň

Moderato

Spev

Husle

MS

Predohra

1. Die - ťa krás - ne na - ro - de - né

v bied-ných ja - sliach po - lo - že - né, pred Te - bou kľá - ká - me, da - ry Ti skla - dá - me.

(pri poslednej slohe)

(pri poslednej slohe)

Dobrý pastier sa narodil

Koleda

Mierne

Husle

Predohra

ZS

8va

Spev + husle - 1. sloha

1. Do - brý pas - tier sa na - ro - dil, by o - več - ky vy - slo - bo - dil,

(8)

pri Bet - lém - skom sa - la - ši, ra - duj - te sa, ve - sel' - te sa, va - la - si.

(8)

Spev - 2. + 3. sloha

The musical score is written for a voice and piano arrangement in D major (two sharps). It consists of two systems of staves. The first system has a vocal staff and a piano accompaniment staff. The vocal staff contains a melody of eighth and quarter notes. The piano accompaniment staff features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand. The second system also has a vocal staff and a piano accompaniment staff. The vocal staff continues the melody, ending with a double bar line. The piano accompaniment staff continues the bass line and chords, also ending with a double bar line. A dashed line is present above the piano accompaniment staff in the second system, likely indicating a repeat or a specific performance instruction.

Zvonia zvony vianočné

Radostne

Vianočná pieseň

Spev + ZFS

ZFS (MS)

Predohra

1. Zvo-nia zvo-ny via-noč-né bim, bam, bom, ne-sú zves-ti ra-dost-né v kaž-dý dom.

ZS

△

K tma-vým srd-ciam svet - la lúč pre - ni - ká: pri - šiel Je - žiš vy - kú - piť hrieš - ni - ka.

Češť bud' na výsostiach Bohu!

H: Joachim Neander (1650-1680)

T: z nem. prekladu Tomáš Gáll

Radostne

Spev

1. Češť bud' na vý - sos tiach Bo - hu! Na - ve - ky Mu slá - va!
Je - žiš sa na - ro - dil; na spá - su Boh nám Ho dá - va.

Predohra

ZS

Ple - saj - me dnes, kaž - dý sa ra - duj a teš! V ňom sa nám ot - cova - ky sklá - ňa.

(8)

Šťastie, zdravie

Mierne

Ľudová koleda

Spev

Predohra

Šťas - tie, zdra - vie, po - koj svä - tý

ZS
ZFS
Husle

vin - šu - je - me vám, či ste ma - lí, le - bo veľ - kí, ne - zá - le - ží nám.

Z ďa-le - kak vám i de-me, no - vi - nu vám ne sie-me, čo sa sta - lo tej - to no - ci v mes-te Bet-lé - me.

Medzihra + Dohra

Čas radosti, veselosti

Anonym 1505
originál in F

Radostne

Spev

Predohra

1. Čas ra - dos - ti ve - se - los - ti nas - tal po - žeh - na - ný,
keď Spa - si - teľ, Vy - ku - pi - teľ na - ro - dil sa z Pan - ny,

ZS

△

⌘

1. 2.

v mes - teč - ku Bet - lé - me, v ja - slič - kách na sla - me, le - ží ma - lé Pa - cho - ľiat - ko na zi - me. me.

Búvaj, Dieťa krásne

Koleda
originál in D

Pomaly, nežne

Spev

Predohra

1. Bú - vaj, Die - ťa krás - ne, u - lo - že - né v jas - le,

bú - vaj, bú - vaj Pa - cho - ľa, mi - los - ti - vé Je - zu - ľa! Bu de - me ťa ko - lí - sať, a - bys, mo - hol do - bre spať,

Je - žiš - ku náš mi - lý, a - by sa ti sni - li veľ - mi krás - ne sny, veľ - mi krás - ne sny.

Narodil sa Kristus Pán

Anonym, 1505
Vianočná koleda

Radostne

Spev

Predohra

1. Na-ro-dil sa Kris-tus Pán: Ve seľ-me sa! Z ru-že kvie tok skvi-tol nám:

MS

△

Ra duj- me sa! Z ži-vo - ta čis - té - ho, z ro-du kráľ-ovs - ké - ho Kris - tus Pán na - ro - dil sa.

Nesiem vám noviny

Vianočná koleda

Mierne

ZS

Predohra

1. Ne - siem_ vám_ no - vi - ny:___ po - čú - vaj - te!

Čuj - te ich pil - ne, sú ne - o - myl - né, ro - zjí - maj - te!

**Úpravy piesní (partitúry) pre spev a súbor detských
hudobných nástrojov pre hudobne vyspelejších žiakov na 1. stupni ZŠ**

*I vošli do domu, uvideli dieťaťatko s matkou Máriou, padli na tvár a klaňali sa Mu.
Potom otvorili svoje klenotnice a obetovali Mu dary: zlato, kadidlo a myrhu.*

Matúš: 2, 11

Nad Betlehemom

Nemecká vianočná pieseň
text: J. Nagajová

Mierne

Spev

ZS

Predohra

1. Nad Be - tle - he-mom zne - je ha -

le - lu - ja, chvá - lou sa všet - ko chve - je, ha - le - lu - ja. A

vô - kol sa ra-dosť mno - ží, ved' zro - dil sa nám Syn Bo - ží, Boh do jas - lí Ho vlo - žil, ha - le - lu - ja!

The musical score is written for a vocal part (Spev) and a piano accompaniment (ZS). The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Mierne' (Moderate). The score begins with a 'Predohra' (Introduction) for the piano, consisting of four measures of chords. The vocal part enters in the fifth measure with the lyrics '1. Nad Be - tle - he-mom zne - je ha -'. The piano accompaniment continues with a bass line. The first system ends with a double bar line. The second system continues the vocal melody with the lyrics 'le - lu - ja, chvá - lou sa všet - ko chve - je, ha - le - lu - ja. A'. The piano accompaniment provides harmonic support. The third system continues the vocal melody with the lyrics 'vô - kol sa ra-dosť mno - ží, ved' zro - dil sa nám Syn Bo - ží, Boh do jas - lí Ho vlo - žil, ha - le - lu - ja!'. The piano accompaniment concludes with a final chord.

Narodil sa Kristus Pán

Anonym, 1505
Vianočná koleda

Radostne

Spev + ZFS

ZFS

MS

Predohra

1. Na-ro-dil sa Kris-tus Pán: Ve seľ-me sa! Z ru-že kvie tok skvi-tol nám:

Ra duj- me sa! Z ži-vo - ta čis - té - ho, z ro-du kráľ-ovs - ké - ho Kris - tus Pán na - ro - dil sa.

Búvaj, Dieťa krásne

Koleda
originál in D

Pomaly, nežne **Spev + husle**

Husle **Predohra**

MS

1. Bú - vaj, Die - ťa krás - ne, u - lo - že - né v jas - le,

bú - vaj, bú - vaj Pa - cho - ľa, mi - los - ti - vé Je - zu - ľa! Bu de - me ťa ko - lí - sať, a - bys, mo - hol do - bre spať,

Je - žiš - ku náš mi - lý, a - by sa ti sni - li veľ - mi krás - ne sny, veľ - mi krás - ne sny.

Dobrý pastier sa narodil

Mierne

Koleda

Husle

Predohra

ZS

△

♩

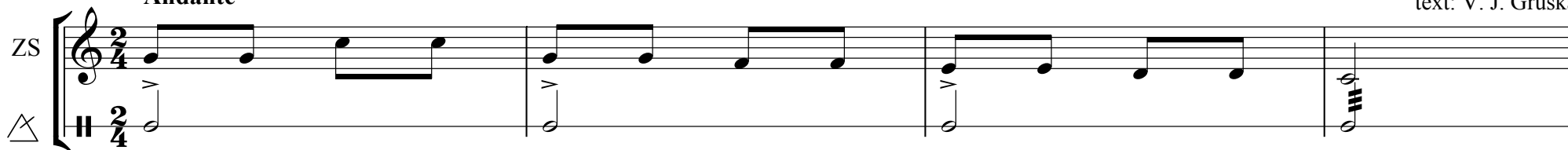
Spev + husle

1. Do - brý pas - tier sa na - ro - dil, by o - več - ky vy - slo - bo - dil,

pri Bet - lém - skom sa - la - ši, ra - duj - te sa, ve - sel' - te sa, va - la - si.

Predohra**Daj, Boh, šťastia tejto zemi**Ľudová koleda
text: V. J. Gruska**Andante**

ZS

△

1. sloha - sólo, (2. a 3. sloha - zbor)

Spev

1. Daj, Boh, šťastia tej - to ze - mi, všet - kým ľu - d'om v nej, nech im sln - ko jas - ne svie - ti, kaž - dý__ bo - ží__ deň.

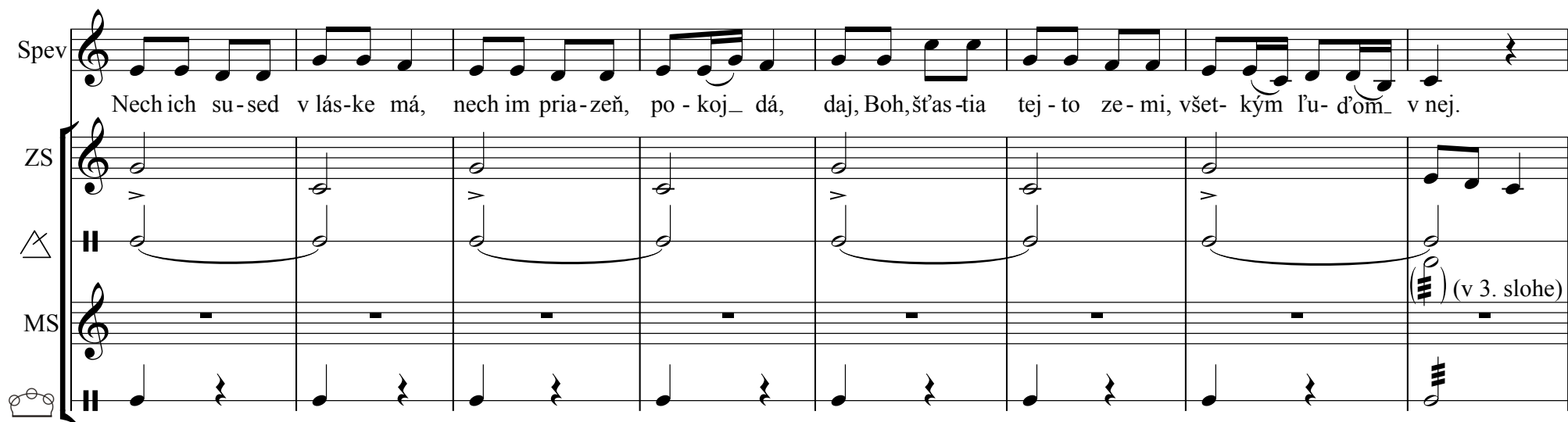
ZS

△

MS

pripája sa v 2. a 3. slohe

Spev

Nech ich su - sed v lás - ke má, nech im pria - zeň, po - koj__ dá, daj, Boh, šťastia tej - to ze - mi, všet - kým ľu - d'om__ v nej.

ZS

△

MS

(v 3. slohe)

Do hory, do lesa, valasi

Mierne

Koleda
originál in F

Spev + ZFS

Predohra

1. Do ho-ry, do le-sa, va-la - si, či ho-rí v tom na-šom sa-la - ši,

ZS

ra-dosť veľ-ká sa zja-vu-je a ten-to svet po-te šu-je. Krá-čaj-te, brat-ko-via, k ja-slič - kám, a-by ste zja-vi-li všet-ko nám.

Ó, ty vianočný čas

Mierne, slávnostne

hudba: Sicílska

text: anonym

preklad: J. Gašparík-Leštinský

ZFS+ZS

Predohra

1. sloha - sólo (2. a 3. sloha zbor)

Spev

1. sloha

1. Ó, ty via - noč - ný čas pre - ra - dost - ný, mi - lost' pri - ná - šaš všet - kým nám.

ZS - nástup v 2. slohe

ZS - nástup v 3. slohe

Spev

Svet vo tmách cho - dil, Pán sa na - ro - dil: Ra duj-me sa, ra duj-me sa, kre - st'a - nia.

ZS

ZS

3. sloha

Nesiem vám noviny

Vianočná koleda

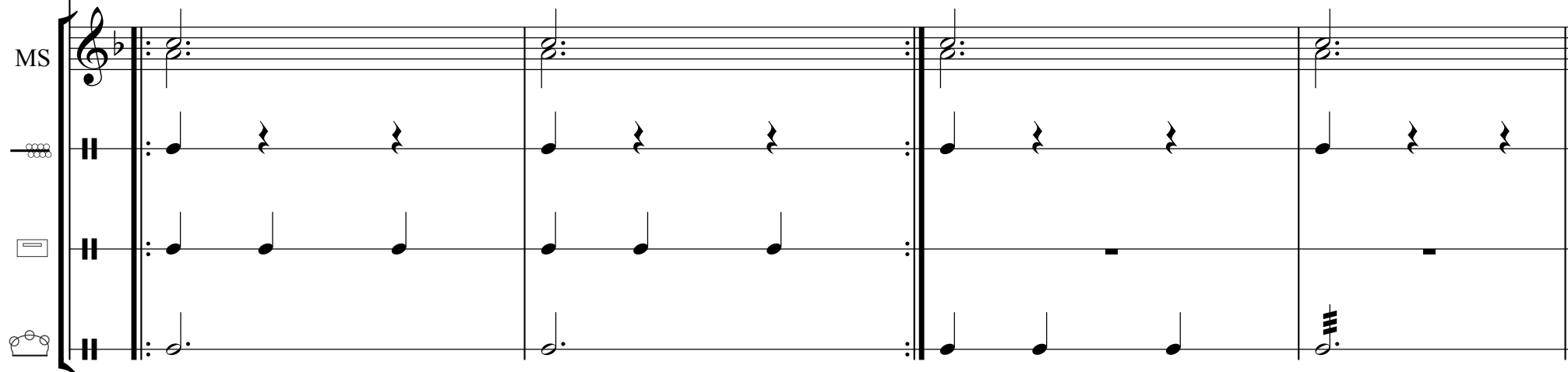
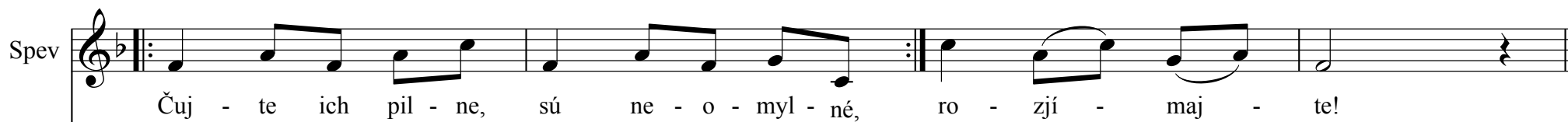
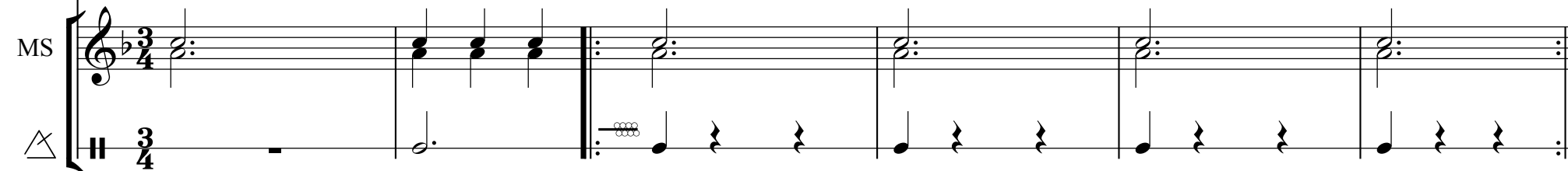
Mierne

Spev

Predohra

1. Ne - siem_ vám_ no - vi - ny: po - čú - vaj - te!

Bim - bam, raduje sa zvon

Francúzska koleda
preklad: J. Nagajová

Radostne

Spev

Predohra

1. Bim-bam, ra - du-je sa zvon a ví - ta prí-chod Krá - ľa.
Pod' - me spie-vať a-ko on, nech zvu - čí Bo - hu chvá - la.

Ha - le - lu - ja, ha - le - lu - ja, ha - le - lu - ja, ha - le - lu - ja,

ha - le - lu - ja, gló - ri - a, nech zvu - čí Bo - hu chvá - la.

ZS

△

Na nebi

Mária Royová

Mierne

Spev

Predohra

1. Na ne - bi žia - ri - li slá - va a moc, spev svä - tých an - je - lov

ZS

△

♯

♯

o - ži - vil noc. Na - dše - ne ple - sa - li, ľu - d'om zves - to - va - li, že Je - žiš zos - tú - pil im na po - moc!

Vstávajte pastieri

Koleda

Mierne

ZFS

Predohra

rit.

ZFS + spev (1. a 2. sloha)

1. Vstá vaj-te pas-tie-ri, ber-te sa hor,

ZS

nástup ZS od 2. slohy

The musical score is written for ZFS (Zvončok, Fiedla, Svit) and ZS (Zvončok, Svit). The ZFS part is in 6/8 time and features a melody with a repeat sign and a ritardando marking. The ZS part consists of a bass line with a melodic line above it. The lyrics are: '1. Vstá vaj-te pas-tie-ri, ber-te sa hor,'.

a - ká to no - vi - na, daj - te po - zor! A - ké to záz - ra - ky ja - via sa na ne - bi! Nik-dy som ne - vi - del, jak som sta - rý,

The musical score continues with the ZFS part and the ZS part. The lyrics are: 'a - ká to no - vi - na, daj - te po - zor! A - ké to záz - ra - ky ja - via sa na ne - bi! Nik-dy som ne - vi - del, jak som sta - rý,'.

na ne - bi vy - so - kom ta - kej žia - ri.

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef, featuring a melody with eighth and quarter notes, and a key signature change from one sharp (F#) to two sharps (F# and C#) in the fourth measure. The lyrics "na ne - bi vy - so - kom ta - kej žia - ri." are written below the vocal line. The middle staff is a piano accompaniment in treble clef, providing harmonic support with chords and single notes. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, featuring a simple bass line with quarter and eighth notes. A triangle icon is positioned to the left of the middle staff, and a keyboard icon is to the left of the bottom staff.

The second system of the musical score continues the composition. It also consists of three staves. The vocal line (top staff) continues the melody, ending with a quarter note. The piano accompaniment in the middle staff continues with chords and single notes, featuring a key signature change to one sharp (F#) in the fourth measure. The piano accompaniment in the bottom staff continues with a simple bass line. A triangle icon is positioned to the left of the middle staff, and a keyboard icon is to the left of the bottom staff.

Tak, aby spal

Vianočná pieseň
P: Božena Balcárová

Pomalý, nežne

Spev

Predohra

1. Tak, a - by spal, mu spie - va - la, sy - nče - ko - vi,

ZS

mat - ka, čo po - no - co - va - la, mi - láč - ko - vi: Spi, ne - bies die - ťa mi - lost - né,

Pán si a Kráľ, pra - je ti v lás - ke ce - lý svet, po - zem - ský raj.

Vianočná hviezda

Vianočná pieseň
preklad: B. Balcárová

Pomaly, nežne

Spev

Predohra

1. Ma-lá hviez-da be-la - sá, poz-ri, schá-dza až k nám, tíš-ko do-pa-dá z výš-ky na

ZS

△

o-bloč-ný rám. Z a-kej diaľ - ky priš-la k nám, a-kú preš-la už pút'? Skry ju do dla-ní, ne-do-vol' jej vy-has - nút'. Hvie

Ref.:

1. 2.

- zda via-noč - ná, hviez-da via - noč - ná, a - ko Je - zu - liat - ku svie - ti aj nám. svie - ti aj nám.

Tichá noc

Predohra

Mierne, slávnostne

vianočná koleda

ZS
 MS
 H

Spev + husle

1. Ti - chá noc, svä - tá noc! Všet - ko spí, všet - ko sní. Sám len svä - tý bdie dô - ver - ný pár,

strá - ži Die - ťat - ko, ne - bes - ký dar. Slad - ký Je - žiš - ko spí, sní, ne - bes - ky ti - cho spí sní.

Abecedný zoznam piesní

Bim – bam, raduje sa zvon
Búvaj dieťa krásne
Čas radosti, veselosti
Česť buď na výsostiach Bohu
Daj Boh šťastia tomu domu
Daj Boh šťastia tejto zemi
Dieťa krásne
Do hory, do lesa, valasi
Dobrá novina
Dobrý pastier sa narodil
Na nebi
Nad Betlehemom
Narodil sa Kristus Pán
Nesiem vám noviny
Ó, kresťania (Adeste fideles)
Ó, ty vianočný čas
Pod', Ježiško, ty si náš
Povedzte nám, pastuškovia
Prišiel ten čas veselý
Šťastie zdravie
Tak, aby spal
Tichá noc
Vianočná hviezda
Vstávajú pastieri
Z jednej strany chvojka
Zvoní zvony vianočné

LITERATÚRA

Balcárová, B. (2004). *Alfa didaktiky hudobnej výchovy*. Prešov: Prešovský hudobný spolok *Súzvuk*, 2004, 336 s., ISBN 80-89188-00-1

Drešer, P. (1999). *20 Vánočních písní a koled.* Praha: Penam records, 1999

Evanjelický spevník. (1995 – 2. vyd.). Liptovský Mikuláš: Tranoscius a.s., 1995

Gregor, V.- Sedlický, T.(1990). *Dějiny hudební výchovy v Českých zemích a na Slovensku.*
Praha: Supraphon, 2. dopl. vydanie

Hatřík, J.(1994). *Didaktické aspekty integrativních projektov v rámci predmetu hudobná dielňa.* In: Kreativita a integrativní hudební pedagogika v evropské hudební výchově. Praha: zborník Společnost pro hudební výchovu ČHV a KHV PF UK.

Hatřík, J.(1997). *Drahokam hudby I.* Nitra: PF UKF.

Hurník, I.- Eben, P. (1968,69,72). *Česká Orffova škola I.II.III. diel.* Praha.

Jednotný katolícky spevník. (1986 – 4. vyd.). Spolok sv. Vojtecha, 1986

Kopinová, Ľ. – Ružičková. T. – Damboráková, V. (2001). *Hudobná výchova pre 1. ročník základných škôl.* Bratislava: SPN, 2001, ISBN 80-08-03051-8

Langsteinová,E. – Felix, B. (1999). *Hudobná výchova pre 2. ročník ZŠ.* Bratislava: SPN, 1999, ISBN 80-08-02970-6

Modr, A.

Poledňák, I.(1984). *Struční slovník hudební psychologie.* Praha:Supraphon, 1984

Sedlák, F. a kol.(1985). *Didaktika hudební výchovy I.* Praha: SPN, 1985

Sedlák, F.(1989). *Psychologie hudebních schopností a dovedností.* Praha: Supraphon.

Valenta, I. (1995). *Vianoce sa priblížili.* Bratislava: Hudobný fond, 1995